



เอกสารประกอบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระบบการประกันคุณภาพภายใน และการจัดทำ SAR แนวใหม่



เอกสารลำดับที่ ๑๐/๒๕๖๒

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๙
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

เอกสาร “การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระบบการประกันคุณภาพภายในและการจัดทำ SAR แนวใหม่” ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนที่ได้รับรางวัล IQA AWARD ปี ๒๕๖๑ จำนวน ๑๒ โรงเรียน กับโรงเรียนในสังกัดอีก ๖๙ โรงเรียน ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิผล

เนื้อหาสาระของเอกสาร ประกอบด้วย แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสู่การพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน รายชื่อโรงเรียนที่รับรางวัล IQA AWARD ประจำปี ๒๕๖๑ รายชื่อโรงเรียนพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ ของ สมศ. ทำเนียบผู้ประเมินคุณภาพการศึกษา ของ สพม.๒๙ กฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๑ มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ และ มาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๖๑ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา แนวคิดในการจัดทำรายงาน การประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) แนวใหม่ของ สพฐ. ขั้นตอนการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง ของสถานศึกษา (SAR) “ALL FOR EDUCATION EDUCATION FOR ALL ” การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และบทสรุป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๙ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า เอกสารฉบับนี้จะเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดทำรายงาน การประเมินตนเองของสถานศึกษาที่สั้น กระชับ มีข้อมูลสารสนเทศที่ครบถ้วนสมบูรณ์ เป็นประโยชน์และ สารสนเทศสำคัญในการรับการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ ของ สมศ. ต่อไป



สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ.....	๑
สารบัญ.....	๒
แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสู่การพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน.....	๓
รายชื่อโรงเรียนที่รับรางวัล IQA AWARD ประจำปี ๒๕๖๑.....	๕
รายชื่อโรงเรียนพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสี่ ของ สมศ.....	๖
ทำเนียบผู้ประเมินคุณภาพการศึกษา ของ สพม.๒๙.....	๘
QR code เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา.....	๑๒
กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๑.....	๑๓
มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.๒๕๖๑.....	๑๗
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๖๑.....	๒๐
การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา.....	๒๙
การจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา(SAR)แนวใหม่ ของ สพฐ.....	๓๗
ขั้นตอนการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR).....	๔๑
“ALL FOR EDUCATION EDUCATION FOR ALL ”.....	๔๗
การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง.....	๕๔
บทสรุปการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานของข้อมูล.....	๗๖
คณะจัดทำเอกสาร.....	๗๗





Internal Quality Assurance

แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา มัธยมศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ สู่การพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้คนมีความรู้และคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ช่วยให้คนนั้นอยู่รอดในโลกได้ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัวและสังคมส่วนรวม ดังนั้นคุณภาพการศึกษาจึงสะท้อนถึงคุณภาพคนที่เป็น ผลผลิตของการจัดการศึกษา ในบริบทของสังคมไทยปัจจุบัน รูปแบบการศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษา ในระบบ ดังนั้น สถานศึกษาจึงเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน อย่างไรก็ตาม ในสถานการณ์ปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีความเหลื่อมล้ำแตกต่างกัน ทั้งในด้าน งบประมาณ คุณภาพ บุคลากร หรือ แม้แต่ปัจจัยด้านผู้เรียน รวมทั้งปัจจัยเอื้ออื่น ๆ เช่น ความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษา การสนับสนุน จากชุมชน หน่วยงานหรือองค์กร ที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา และการติดตามช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานต้นสังกัด สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา อีกทั้ง ปัจจุบันสถานศึกษา มีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเอง มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามบริบทและความต้องการ ของตนเอง คุณภาพผู้เรียนและคุณภาพในการบริหารจัดการจึงมีความแตกต่างกัน พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและ สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา อันนำไปสู่การกำหนดให้มีมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น ประกอบกับได้มีการประกาศใช้กฎกระทรวงการประกันคุณภาพ การศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ ในวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ และกระทรวงศึกษาธิการมีการประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษา พิเศษ พ.ศ. ๒๕๖๑ ลงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๖๑ สำหรับให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางดำเนินงาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษา และเตรียมการสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งจะทำให้ เกิดความมั่นใจแก่ผู้มีส่วน เกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และ คงรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานจากการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายให้ปฏิรูประบบการประเมินและประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งภายในและภายนอกของทุกระดับ ก่อนที่จะมีการประเมินคุณภาพในรอบต่อไป โดยให้มีการปรับปรุงมาตรฐานและตัวชี้วัดให้น้อยลง กระชับ

และสะท้อนคุณภาพอย่างแท้จริง เน้นการประเมินสภาพจริง ไม่ยุ่งยาก ลดภาระในการจัดเก็บข้อมูล ลดการจัดทำเอกสารที่ใช้ในการประเมิน ปรับกระบวนการที่คนในการประเมินที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนา บนพื้นฐานบริบทของสถานศึกษา สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้น สามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงาน ที่กำกับดูแล นอกจากนี้แล้ว ในวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๑ มีหนังสือแจ้งเรื่องคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบมาตรฐาน การศึกษาของชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑ และมีมติให้ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานำมาตรฐานการศึกษาของชาติไปเป็นกรอบในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและ หลักสูตรการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา รวมทั้งส่งเสริม กำกับดูแลการตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา นั้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๙ ขอให้ทุกโรงเรียนดำเนินการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาตามกฎหมายกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ และจัดทำรายงานการประเมิน ตนเองของสถานศึกษา (SAR) แนวใหม่ ที่ควรเป็นรายงานการประเมินตนเองตามกรอบมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา มีการเสนอผลการประเมินในภาพรวมและรายมาตรฐานการศึกษา มีรูปแบบแสดงความ เป็นตัวตนของโรงเรียน มีส่วนของข้อมูลทั่วไป,ผลการประเมินตนเองและแนวทางพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพให้ สูงขึ้น และไม่ควรมีจำนวนหน้าเอกสารมากเกินไป(50-300)หน้า มีข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษาที่ไม่จำเป็น (มากกว่า 10-60 หน้า) ไม่ระบุระดับผลการประเมินตนเอง(กำลังพัฒนา,ปานกลาง,ดี,ดีเลิศ หรือ ยอดเยี่ยม) ไม่ควรจัดทำระดับคุณภาพและตัดสินผลเป็นประเด็นย่อยๆ ของแต่ละรายประเด็นพิจารณา และประการ สำคัญที่สุดคือ ไม่ได้มาจากกระบวนการประเมินภายในที่แท้จริง





ประกาศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๙
เรื่อง ผลการคัดเลือกสถานศึกษาเพื่อรับรางวัล IQA AWARD ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประจำปี ๒๕๖๑

ด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๙ ได้ดำเนินการคัดเลือกสถานศึกษา ๔ ขนาด ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ ที่มีระบบการบริหารจัดการคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพและดำเนินการจนเป็นวัฒนธรรมการทำงาน ส่งผลให้การจัดการศึกษามีผลสัมฤทธิ์ยอดเยี่ยมอย่างต่อเนื่อง และสามารถเป็นแบบอย่างในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาได้ เพื่อรับรางวัล IQA AWARD ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประจำปี ๒๕๖๑ นั้น

บัดนี้ การคัดเลือกสถานศึกษาได้เสร็จสิ้นเรียบร้อยแล้ว มีโรงเรียนที่ได้รับรางวัล IQA AWARD ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ประจำปี ๒๕๖๑ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๙ จำนวน ๑๒ โรงเรียน ดังนี้

โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนนักเรียน ไม่เกิน ๓๐๐ คน	
๑. โรงเรียนห้วยชะยุงวิทยา	ได้รับรางวัล ยอดเยี่ยม
๒. โรงเรียนไผ่ใหญ่ศึกษา	ได้รับรางวัล ดีเด่น
๓. โรงเรียนโนนสว่างประชาสรรค์	ได้รับรางวัล ดีเด่น
โรงเรียนขนาดกลาง จำนวนนักเรียน ระหว่าง ๓๐๑-๑,๐๐๐ คน	
๑. โรงเรียนโนนสูงวิทยาคม	ได้รับรางวัล ยอดเยี่ยม
๒. โรงเรียนดงสว่างวิทยา	ได้รับรางวัล ดีเด่น
๓. โรงเรียนนาวังวิทยา	ได้รับรางวัล ดีเด่น
โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียน ระหว่าง ๑,๐๐๑-๒,๐๐๐ คน	
๑. โรงเรียนปทุมราชวงศา	ได้รับรางวัล ยอดเยี่ยม
๒. โรงเรียนโพธิ์ไทรพิทยาคาร	ได้รับรางวัล ดีเด่น
๓. โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ อุบลราชธานี	ได้รับรางวัล ดีเด่น
โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวนนักเรียน มากกว่า ๒,๐๐๐ คน	
๑. โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช	ได้รับรางวัล ยอดเยี่ยม
๒. โรงเรียนนารีนุกูล	ได้รับรางวัล ดีเด่น
๓. โรงเรียนลือคำหาญวารินชำราบ	ได้รับรางวัล ดีเด่น

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้น

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ เดือน กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๑

(นายवलกรณ์ บุญเต็ม)

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๙ รักษาการแทน

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๙



โรงเรียนพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ ของ สมศ.

ในปีงบประมาณ 2562 มีโรงเรียนพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ ของ สมศ.
จำนวน 2 โรงเรียน ประกอบด้วย

- 1) โรงเรียนศรีคุณวิทยาลักษณ์
- 2) โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ อุบลราชธานี

ในปีงบประมาณ 2563 มีโรงเรียนพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก รอบสี่ ของ สมศ.
จำนวน 15 โรงเรียน ประกอบด้วย

- 1) โรงเรียนนาวังวิทยา
 - 2) โรงเรียนพนาศึกษา
 - 3) โรงเรียนโพธิ์ไทรพิทยาคาร
 - 4) โรงเรียนโนนสูงวิทยาคม
 - 5) โรงเรียนบุญชริกวิทยาคาร
 - 6) โรงเรียนห้วยตะพานวิทยาคม
 - 7) โรงเรียนตาลชุมพัฒนา
 - 8) โรงเรียนเดชอุดม
 - 9) โรงเรียนม่วงสามสิบอัมพวันวิทยา
 - 10) โรงเรียนปทุมราชวงศา
 - 11) โรงเรียนเขมรราษฎร์พิทยาคม
 - 12) โรงเรียนนารีนุกูล
 - 13) โรงเรียนลือคำหาญวารินชำราบ
 - 14) โรงเรียนจิกดู่วิทยา
 - 15) โรงเรียนมัธยมตระการพืชผล
-

ผู้ประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ของ สพม.29 ที่ผ่านการพัฒนามาตรฐานผู้ประเมิน
คุณภาพการศึกษาตามรูปแบบการประเมินแนวใหม่และกฎกระทรวงการประกันคุณภาพ
การศึกษา พ.ศ.2561 โดยใช้หลักสูตรของ สพฐ. จำนวน 16 คน ประกอบด้วย



- 1) นายธีระพล พยัคฆพล
- 2) นายไพรินทร์ ภาณานันท์
- 3) นายวีระศักดิ์ เอกศรี
- 4) นายรัศมีถิ่นขาม
- 5) นายอชิระ วิริยสุขหทัย
- 6) ว่าที่ ร.ต. บรรจง ดอกอินทร์
- 7) นายวิเชียร แสงศรี
- 8) นายนรเชษฐ์ เบ้าทอง
- 9) นายบุญธรรม กล้าหาญ
- 10) นายองอาจ จุ่มสีมา
- 11) นายบัณฑิต พลอาษา
- 12) นายไพโรวัลย์ แสนแดง
- 13) นายพินันท์ ปรัชญานุวัตร
- 14) นายสุกิจ จันทบาล
- 15) นายสุเมธ หน่อแก้ว
- 16) นายพิชัย ญาณศิริ

ทำเนียบผู้ประเมินคุณภาพการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๙
ปีงบประมาณ ๒๕๖๑



นายธีระพล พยัคฆพล
ผู้อำนวยการโรงเรียนพังโคนพิทยา



นายไพรินทร์ ภาณานันท์
ผู้อำนวยการโรงเรียนเก่าขามวิทยา



นายวีระศักดิ์ เอกศรี
ผู้อำนวยการโรงเรียนนุดข้าวปุ้นวิทยา



นายรัศมี ถิ่นขาม
ผู้อำนวยการโรงเรียนเสนางคนิคม



นายอชิระ วิริยสุขหทัย
ผู้อำนวยการโรงเรียนปลาค้าววิทยานุสรณ์



นายพิชัย ญาณศิริ
ศึกษานิเทศก์ สพม.๒๙

ทำเนียบผู้ประเมินคุณภาพการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๙
ปีงบประมาณ ๒๕๖๑



ว่าที่ร้อยตรีบรรจง ดอกอินทร์
ผู้อำนวยการโรงเรียนตาลชุมพัฒนา



นายวิเชียร แสงศรี
ผู้อำนวยการโรงเรียนเขมรราชพิทยาคม



นายนเรชฐ์ เป้าทอง
ผู้อำนวยการโรงเรียนหนามแท่งพิทยาคมฯ



นายบุญธรรม กล้าหาญ
ผู้อำนวยการโรงเรียนโพธิ์ไทรพิทยาคาร



นายองอาจ จุมสีมา
ผู้อำนวยการโรงเรียนทุ่งศรีอุดม



นายบัณฑิต พลอาษา
ผู้อำนวยการโรงเรียนสิรินธรวิทยานุสรณ์



นายไพรัชย์ แสนแดง
ผู้อำนวยการโรงเรียนอ่างศิลา



นายพินันท์ ปรัชญานุวัตร
ผู้อำนวยการโรงเรียนคิมใหญ่วิทยา



นายสุกิจ จันทบาล
ผู้อำนวยการโรงเรียนพนาศึกษา



นายสุเมธ หน่อแก้ว
ผู้อำนวยการโรงเรียนน้ำปลีกศึกษา



QR code เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา

Ppt.สัมมนาการประกันคุณภาพภายใน
และประเมินภายนอก รอบสี่ ของ สมศ.



เอกสารแนวทางการประกัน
คุณภาพภายในสถานศึกษา
ปีการศึกษา 2562



เอกสารประกอบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
ระบบการประกันคุณภาพภายในและ
การจัดทำ SAR แนวใหม่



บทบาทหน้าที่ของ
ผู้เกี่ยวข้องประกันภายใน



บทบาทหน้าที่ของครู
ในการประกันคุณภาพภายใน



คนไทย ประเทศไทย 4.0



Ppt.ผอ.สมศ.ประเมิน
ภายนอก รอบสี่



กฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑

หน้า ๓

เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๑๑ ก

ราชกิจจานุเบกษา

๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑



กฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ และ มาตรา ๔๗ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓

ข้อ ๒ ในกฎกระทรวงนี้

“การประกันคุณภาพการศึกษา” หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

ข้อ ๓ ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี

เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามวรรคหนึ่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษามีหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และแนะนำสถานศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ข้อ ๔ เมื่อได้รับรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามข้อ ๓ แล้วให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาจัดส่งรายงานดังกล่าวพร้อมกับประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการให้มีการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบ ซึ่งรวบรวมได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษาแห่งนั้นให้แก่สำนักงานเพื่อใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการประเมินคุณภาพภายนอก

ให้สำนักงานดำเนินการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินและการติดตามตรวจสอบดังกล่าว พร้อมข้อเสนอแนะให้แก่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น ๆ เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

ในการดำเนินการตามวรรคสอง สำนักงานอาจจัดให้บุคคลหรือหน่วยงานที่ได้รับการรับรองจากสำนักงานดำเนินการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้

ให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้นติดตามผลการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามวรรคสอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ข้อ ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาอันเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๑

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์

(น.พ.ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์)

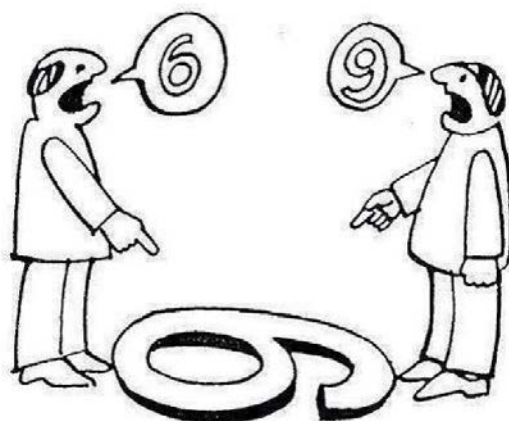
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

หมายเหตุ : เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่แนวทางในการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ ไม่สอดคล้องกับหลักการประกันคุณภาพการศึกษาที่แท้จริง จึงส่งผลให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกไม่สัมพันธ์กัน เกิดความซ้ำซ้อนและคลาดเคลื่อนจากการปฏิบัติ ทำให้ไม่สะท้อนความเป็นจริงและเป็นการสร้างภาระแก่สถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษา ตลอดจนหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่กำกับดูแล และหน่วยงานภายนอกเกินความจำเป็น สมควรปรับปรุงระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้มีกลไกการปฏิบัติที่เอื้อต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับ และเกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้



เปรียบเทียบกฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๕๓ และกฎกระทรวงฯ พ.ศ. ๒๕๖๑

กฎกระทรวง ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการ ประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓	กฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑
ข้อ ๑๔ ให้สถานศึกษาชั้นพื้นฐานจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในตามหลักเกณฑ์ และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในระดับการศึกษาชั้นพื้นฐาน โดยดำเนินการดังต่อไปนี้ (๑) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (๒) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (๓) จัดระบบบริหารและสารสนเทศ (๔) ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (๕) จัดให้มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (๖) จัดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (๗) จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายใน (๘) จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง	ข้อ ๓ ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา -กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาชั้นพื้นฐาน -จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา - -ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ -จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา -จัดส่งรายงานผลการประเมินตนเอง(SAR)ให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี -ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา





๑.ลงมือทำ “ออกแบบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา”

วงจรคุณภาพ	ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียน.....
P : Plan	
D : Do	
C : Check	
A : Act	

มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.๒๕๖๑

๑. “มาตรฐานการศึกษาของชาติ” หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์ของ คนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย ๔.๐ ที่แม้แตกต่างตามบริบทของท้องถิ่น และของสถานศึกษา แต่มีจุดหมายรวมคือ “ธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก” สามารถเป็นกำลัง สำคัญ ในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติการเมืองต่อไปได้

๒. เป้าหมายของมาตรฐานการศึกษาของชาติ

๒.๑ เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึง ประสงค์ของการศึกษาและให้หน่วยงานต้นสังกัดใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษาและจัดทำมาตรฐาน การศึกษาขั้นต่ำที่จำเป็น โดยการกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัยในแต่ละระดับ และประเภทการศึกษาเพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขึ้นกับผู้เรียนทั้งในระหว่างที่กำลังศึกษา และเพื่อ วางรากฐานให้ผู้เรียนในระหว่างที่กำลังศึกษาเพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลังจากสำเร็จการศึกษา

๒.๒ ใช้เป็นเป้าหมายในการสนับสนุนสถานศึกษา ให้สามารถดำเนินการต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว

๒.๓ เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม การกำกับ ดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา

๓. แนวทางการดำเนินการ

๓.๑ เป็นการให้อิสระสถานศึกษาในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและ ตามความถนัดของผู้เรียนที่สอดคล้องกับกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ ซึ่งกำหนดว่า สถานศึกษาเป็นผู้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (การประเมินตนเอง) โดยการกำหนด มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับและประเภทการศึกษา พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่กรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ตามบริบท ระดับและประเภท การศึกษาของสถานศึกษา

๓.๒ ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์กรมหาชน) ทำหน้าที่ ประเมินภายนอกตามรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาและประเด็นอื่น ๆ ผ่านหน่วยงานต้น สังกัด โดยมุ่งหมายให้เป็นการประเมินเพื่อพัฒนา

๓.๓ หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการสนับสนุน กำกับ ติดตาม ประเมิน และพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษา โดยมุ่งเน้นความรับผิดชอบต่อที่ตรวจสอบได้ (accountability) มี ระบบการบริหารจัดการทั้งด้านผู้บริหาร ครู คณาจารย์และบุคลากร หลักสูตรการเรียนการสอน สื่อ เทคโนโลยีดิจิทัล ทรัพยากร สิ่งสนับสนุนการศึกษา และการประเมิน ตลอดจนระบบและกลไกการพัฒนา คุณภาพอย่างต่อเนื่องที่ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ที่เหมาะสมตามแต่ละระดับและประเภทการศึกษา และ ผลลัพธ์สะสมที่ครอบคลุมระดับและประเภทการศึกษาที่ต่อเนื่องกัน

๓.๔ สถาบันผลิตและพัฒนาครูในฐานะกลไกสำคัญ ในการพัฒนาครูให้มีคุณภาพจะต้องมีบทบาท ในการเตรียมความพร้อมครูก่อนประจำการและส่งเสริมการพัฒนาครูประจำการให้มีสมรรถนะทางวิชาชีพที่ สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ เพื่อผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา

๔. ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา (Desired Outcomes of Education, DOE Thailand) หมายถึง คุณลักษณะของคนไทย ๔.๐ ที่ตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่ง คั่ง ยั่งยืน โดยคนไทย ๔.๐ จะต้อง ธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก นั่นคือเป็นคนดี มีคุณธรรม ยึด

ค่านิยมร่วมของสังคมเป็นฐานในการพัฒนาตนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ ๓ ด้าน โดยเป็นคุณลักษณะขั้นต่ำดังต่อไปนี้

๔.๑ ผู้เรียนรู้ เป็นผู้มีความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และมีทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อก้าวทันโลกยุคดิจิทัลและโลกในอนาคต และมีสมรรถนะ (competency) ที่เกิดจากความรู้ ความรอบรู้ด้านต่าง ๆ มีสุนทรีย์ะ รักและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาไทย มีทักษะชีวิตเพื่อสร้างงานหรือสัมมาอาชีพบนพื้นฐานของ ความพอเพียง ความมั่นคงในชีวิตและคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม

๔.๒ ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นผู้มีความทักษะทางปัญญา ทักษะศตวรรษที่ ๒๑ ความฉลาดดิจิทัล (digital intelligence) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะข้ามวัฒนธรรม สมรรถนะการบูรณาการข้ามศาสตร์ และมีคุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการเพื่อร่วมสร้างสรรค์และพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีหรือสังคม เพิ่มโอกาสและมูลค่าให้กับตนเองและสังคม

๔.๓ พลเมืองที่เข้มแข็ง เป็นผู้มีความรักชาติ รักท้องถิ่น รู้ถูกผิด มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีจิตอาสา มีอุดมการณ์และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติบนหลักการประชาธิปไตย ความยุติธรรม ความเท่าเทียม เสมอภาค เพื่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนและการอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและประชาคมโลกอย่างสันติ โดยผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ ๓ ด้าน ที่เหมาะสมตามช่วงวัย มีความต่อเนื่อง เชื่อมโยง และสะสมตั้งแต่ระดับการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา

ทั้งนี้ การนำกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจะเป็นหน่วยประสานงานในการดำเนินงานของหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแปลงกรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาสู่การจัดทำ กำกับ ติดตาม และประเมินมาตรฐานการศึกษาขั้นต่ำที่จำเป็น สำหรับแต่ละระดับและประเภทการศึกษา เพื่อให้เกิดการเชื่อมต่อของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของแต่ละระดับและประเภทการศึกษา กระบวนการดำเนินงานดังกล่าวควรใช้การทำงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนและใช้การวิจัยเป็นฐาน

กรอบผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา

คุณลักษณะ	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ อาชีวศึกษา
๑. ผู้เรียนรู้(Learner person) เพื่อสร้างงานและคุณภาพชีวิตที่ดี	รู้จักตนเองและผู้อื่น มีเป้าหมาย และทักษะ การเรียนรู้ บริหารจัดการตนเอง เป็น มีทักษะชีวิต มีความรู้ ความรอบรู้และสมรรถนะที่จำเป็น ต่อการสร้างสุขภาวะ การศึกษาต่อ หรือการทำงานที่เหมาะสม กับช่วงวัย	สามารถขึ้นำการเรียนรู้ ด้วยตนเอง มี ทักษะการเรียนรู้ รู้ทันการเปลี่ยนแปลง ปรับตัว ในโลกยุคดิจิทัลได้ มีทักษะชีวิต ฟันฝ่าอุปสรรคได้ มีความรู้ ความรอบรู้ ด้านต่าง ๆ และ สามารถนำไป ประยุกต์ใช้ ในการพัฒนาสุขภาวะ การศึกษา/ การทำงาน/อาชีพ เพื่อ พัฒนา คุณภาพชีวิตของตน

คุณลักษณะ	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ อาชีวศึกษา
๒. ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Co-creator) เพื่อสังคมที่มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน	มีทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะ การสื่อสาร มีความรอบรู้ ทางข้อมูล สารสนเทศ และ ทางดิจิทัลเพื่อ แก้ปัญหา มีการคิด อย่างมีวิจารณญาณ มีความคิด สร้างสรรค์ สามารถนำความคิด สู่การสร้าง ผลงานในลักษณะต่างๆ	สามารถแก้ปัญหา สื่อสารเชิง บวก ทักษะข้ามวัฒนธรรม ทักษะ การสะท้อนคิด การวิพากษ์ เพื่อสร้าง นวัตกรรม และสามารถ เป็น ผู้ประกอบการได้
๓. พลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen)เพื่อสันติสุข	ความเชื่อมั่นในความถูกต้อง ความ ยุติธรรม มีจิตประชาธิปไตย มีสำนึก และความภาคภูมิใจใน ความเป็นไทย และพลเมืองอาเซียน	มีความเชื่อมั่นในความเท่าเทียม เป็นธรรมทางสังคม มีจิตอาสา มีความกล้าหาญทางจริยธรรม เป็นพลเมืองที่ กระตือรือร้น ในการร่วมสร้างสังคมไทย และโลกที่ยั่งยืน มีความซื่อสัตย์ ในการทำงานเพื่อส่วนรวม

มาตรฐานการศึกษาของชาติ

พ.ศ. ๒๕๖๑



สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบ
เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๖๑



มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๖๑
(ฉบับลงวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๖๑)

มาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๖๑ มีจำนวน ๓ มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้เรียน

๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

๑.๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ

มาตรฐานที่ ๓ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แต่ละมาตรฐานมีรายละเอียด ดังนี้

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้เรียน

๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

- ๑) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ
- ๒) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา
- ๓) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม
- ๔) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- ๕) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา
- ๖) มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

๑.๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

- ๑) การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด
- ๒) ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย
- ๓) การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย
- ๔) สุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคม

มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ

๒.๑ มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน

๒.๒ มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา

๒.๓ ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมาย

๒.๔ พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ

๒.๕ จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

๒.๖ จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้

มาตรฐานที่ ๓ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๓.๑ จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้

- ๓.๒ ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- ๓.๓ มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก
- ๓.๔ ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน
- ๓.๕ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

มาตรฐานการศึกษา คำอธิบาย และระดับคุณภาพ

การพัฒนามาตรฐานการศึกษา มีแนวคิดที่ต้องเป็นมาตรฐานที่สถานศึกษาปฏิบัติได้จริง ประเมินได้จริง กระชับ และจำนวนน้อย แต่สามารถสะท้อนบริบทของสถานศึกษาและคุณภาพการศึกษาได้จริง ข้อมูลที่ได้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับหน่วยงานต้นสังกัด และระดับชาติ ดังนั้น การกำหนดมาตรฐานการศึกษาจึงเน้นที่คุณภาพผู้เรียน คุณภาพผู้บริหารสถานศึกษา และคุณภาพครู มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ และข้อกำหนดในกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑

สำหรับมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น กำหนดเกณฑ์การตัดสินคุณภาพของมาตรฐานมี ๕ ระดับ คือ ระดับกำลังพัฒนา ระดับปานกลาง ระดับดี ระดับดีเลิศ และระดับยอดเยี่ยม รายละเอียดของมาตรฐานการศึกษา ประเด็นพิจารณา และระดับคุณภาพ ดังนี้

มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๖๑ มีจำนวน ๓ มาตรฐาน ได้แก่

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้เรียน

๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

๑.๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ

มาตรฐานที่ ๓ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

รายละเอียดแต่ละมาตรฐาน มีดังนี้

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้เรียน

๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

๑) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ

๒) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็น และแก้ปัญหา

๓) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม

๔) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๕) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา

๖) มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

๑.๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

๑) การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด

๒) ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย

๓) การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย

๔) สุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคม

คำอธิบาย มาตรฐานที่ ๑ ด้านคุณภาพของผู้เรียน

ผลการเรียนรู้ที่เป็นคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ประกอบด้วยความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดประเภทต่างๆ การสร้างนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร การมีความรู้ ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ และด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เป็นค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย รวมทั้งสุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคม

๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

๑) มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ

ผู้เรียนมีทักษะในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา กำหนดในแต่ละระดับชั้น

๒) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็น และแก้ปัญหา

ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดจำแนกแยกแยะ ใคร่ครวญไตร่ตรอง พิจารณาอย่างรอบคอบ โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล

๓) มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม

ผู้เรียนมีความสามารถในการรวบรวมความรู้ได้ทั้งด้วยตัวเองและการทำงานเป็นทีม เชื่อมโยง องค์ความรู้ และประสบการณ์มาใช้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ อาจเป็นแนวความคิด โครงการ โครงงาน ชิ้นงาน ผลผลิต

๔) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน อย่างสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม

๕) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา

ผู้เรียนบรรลุและมีความก้าวหน้าในการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาจากพื้นฐานเดิม ในด้านความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ กระบวนการต่างๆ รวมทั้งมีความก้าวหน้าในผลการทดสอบระดับชาติ หรือผล การทดสอบอื่นๆ

๖) มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐานในการจัดการ เจตคติที่ดีพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น การทำงานหรืองานอาชีพ

๑.๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

๑) การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด

ผู้เรียนมีพฤติกรรมเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม เคารพในกฎกติกา มีค่านิยมและจิตสำนึก ตามที่สถานศึกษากำหนดโดยไม่ขัดกับกฎหมายและวัฒนธรรมอันดีของสังคม

๒) ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย

ผู้เรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่น เห็นคุณค่าของความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมและประเพณีไทย รวมทั้งภูมิปัญญาไทย

๓) การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย

ผู้เรียนยอมรับและอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้าน เพศ วัย เชื้อชาติ ศาสนา ภาษาวัฒนธรรม ประเพณี

๔) สุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคม

ผู้เรียนมีการรักษาสุขภาพกาย สุขภาพจิต อารมณ์ และสังคม และแสดงออกอย่างเหมาะสม ในแต่ละช่วงวัยสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นอย่างมีความสุข เข้าใจผู้อื่น ไม่มีความขัดแย้งกับผู้อื่น

การให้ระดับคุณภาพ

ระดับคุณภาพ	ประเด็นพิจารณา
กำลังพัฒนา	๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน -ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณต่ำกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด -ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษากว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด ๑.๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน -ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีต่ำกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด -ผู้เรียนมีสุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคมต่ำกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด
ปานกลาง	๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน -ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด -ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด ๑.๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน -ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด -ผู้เรียนมีสุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคมเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด
ดี	๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน -ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด -ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด -ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหาได้ -ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะพื้นฐานในการสร้างนวัตกรรม

ระดับคุณภาพ	ประเด็นพิจารณา
	-ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาตนเองได้อย่างเหมาะสม ปลอดภัย -ผู้เรียนมีความรู้ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ ๑.๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน -ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีเป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด
ดีเลิศ	๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน -ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ สูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด -ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด -ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้ -ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม -ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาตนเอง และสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน -ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น และการทำงานหรืองานอาชีพ ๑.๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน -ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด
ยอดเยี่ยม	๑.๑ ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน -ผู้เรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ สูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด -ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด -ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยใช้เหตุผลประกอบการตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้ -ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม มีการนำไปใช้และเผยแพร่ -ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาตนเอง และสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน อย่างสร้างสรรค์ และมีคุณธรรม -ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีพร้อมที่จะศึกษาต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น และการทำงานหรืองานอาชีพ ๑.๒ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน -ผู้เรียนมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด เป็นแบบอย่างได้ -ผู้เรียนมีความภูมิใจในท้องถิ่น เห็นคุณค่าของความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ประเพณีและภูมิปัญญาไทย

ระดับคุณภาพ	ประเด็นพิจารณา
	-ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย -ผู้เรียนมีสุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคมสูงกว่าเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ

๒.๑ มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน

๒.๒ มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา

๒.๓ ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา

และทุกกลุ่มเป้าหมาย

๒.๔ พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ

๒.๕ จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

๒.๖ จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้

คำอธิบาย มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ

เป็นการจัดระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา มีการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และ พันธกิจ อย่างชัดเจน สามารถดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา ในทุกกลุ่มเป้าหมาย จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ดำเนินการพัฒนาครูและบุคลากร ให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการเรียนรู้ รวมทั้งจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

๒.๑ มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน

สถานศึกษากำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ไว้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น วัตถุประสงค์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาล และของต้นสังกัด รวมทั้งทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

๒.๒ มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา

สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ทั้งในส่วน การวางแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา การนำแผนไปปฏิบัติเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง มีการบริหารอัตรากำลัง ทรัพยากรทางการศึกษา และระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีระบบการนิเทศภายในการนำข้อมูลมาใช้ในการพัฒนา บุคลากรและ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนา และร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษา

๒.๓ ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา

และทุกกลุ่มเป้าหมาย

สถานศึกษาบริหารจัดการเกี่ยวกับงานวิชาการ ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร กิจกรรมเสริมหลักสูตร ที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้าน เชื่อมโยงวิถีชีวิตจริง และครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย หมายรวมถึง การจัดการเรียนการสอนของกลุ่มที่เรียนแบบควรรวมหรือกลุ่มที่เรียนร่วมด้วย

๒.๔ พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ

สถานศึกษาส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาครู บุคลากร ให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ และ จัดให้มีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มาใช้ในการพัฒนางานและการเรียนรู้ของผู้เรียน

๒.๕ จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน และสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ และมีความปลอดภัย

๒.๖ จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้

สถานศึกษาจัดระบบการ จัดหา การพัฒนาและการบริการ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา

การให้ระดับคุณภาพ

ระดับคุณภาพ	ประเด็นพิจารณา
กำลังพัฒนา	-เป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดไม่ชัดเจน -มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาแต่ไม่ส่งผลต่อคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
ปานกลาง	-เป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน เป็นไปได้ในการปฏิบัติ -มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
ดี	-เป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เป็นไปได้ในการปฏิบัติ -มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาที่ชัดเจน ส่งผลต่อคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา -ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมาย -พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ -จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ -จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้
ดีเลิศ	-มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการชุมชน นโยบายรัฐบาล แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปได้ในการปฏิบัติ -มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย -ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมาย เชื่อมโยงกับชีวิตจริง พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพตรงตามความต้องการของครูและสถานศึกษา -จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และมีความปลอดภัย -จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการ

ระดับคุณภาพ	ประเด็นพิจารณา
	เรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา
ยอดเยี่ยม	-มีเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการชุมชน นโยบายรัฐบาล แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปได้ในการปฏิบัติ ทนต่อการเปลี่ยนแปลง -มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีการนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุง พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และเป็นแบบอย่างได้ -ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษา และทุกกลุ่มเป้าหมาย เชื่อมโยงกับชีวิตจริง และเป็นแบบอย่างได้ -พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพตรงตามความต้องการของครูและสถานศึกษา และจัดให้มีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนางาน -จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และมีความปลอดภัย -จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพของสถานศึกษา

มาตรฐานที่ ๓ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

- ๓.๑ จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้
- ๓.๒ ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้
- ๓.๓ มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก
- ๓.๔ ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน
- ๓.๕ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

คำอธิบาย มาตรฐานที่ ๓ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา สร้างโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก สร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดี ครูรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล ดำเนินการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำผลที่ได้มาให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

๓.๑ จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปจัดกิจกรรมได้จริง มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้เฉพาะสำหรับผู้ที่มีความจำเป็นและต้องการความช่วยเหลือพิเศษ ผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะ แสดงออกแสดงความคิดเห็น สร้างองค์ความรู้ นำเสนอผลงานและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้

๓.๒ ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

มีการใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อที่หลากหลาย

๓.๓ มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก

ครูผู้สอนมีการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยเน้นการการมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวก ให้เด็กรักครู ครูรักเด็ก และเด็กรักเด็ก เด็กรักที่จะเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข

๓.๔ ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน

มีการตรวจสอบและประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน โดยใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนเพื่อนำไปใช้พัฒนาการเรียนรู้

๓.๕ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งให้ข้อมูลป้อนกลับ เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้

การให้ระดับคุณภาพ

ระดับคุณภาพ	ประเด็นพิจารณา
กำลังพัฒนา	-จัดการเรียนรู้ที่ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้กระบวนการคิดและปฏิบัติจริง -ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ -ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างไม่เป็นระบบ
ปานกลาง	-จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง ตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของ หลักสูตรสถานศึกษา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต -ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ -ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน
ดี	-จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต -ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ -ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน -มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก -มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้
ดีเลิศ	-จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปจัดกิจกรรมได้จริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิได้ -ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เอื้อต่อการเรียนรู้ -ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนโดยใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน -มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก เด็กรักที่จะเรียนรู้ และเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข

ระดับคุณภาพ	ประเด็นพิจารณา
	-มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพระหว่างครูเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้
ยอดเยี่ยม	-จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริงตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดของหลักสูตรสถานศึกษา มีแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำไปจัดกิจกรรมได้จริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ มีนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ และมีการเผยแพร่ -ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้รวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง -ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนโดยใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ ให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน และ นำผลมาพัฒนาผู้เรียน -มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก เด็กรักที่จะเรียนรู้ และเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข -มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพระหว่างครูและผู้เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ ครูและผู้เกี่ยวข้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ความสำคัญและความจำเป็นในการกำหนดมาตรฐานการศึกษา มาตรฐานการศึกษาเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง มาตรฐานถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรฐานในบริบทนี้จึงเป็นมาตรฐานที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยองค์รวม การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาทำให้เกิดโอกาสที่เท่าเทียมกันในการพัฒนาคุณภาพ เพราะสถานศึกษาทุกแห่ง รู้ว่าเป้าหมายการพัฒนาที่แท้จริงอยู่ที่ใด การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาจึงเป็นการให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา ๒ ประการ ได้แก่ ๑) สถานศึกษาทุกแห่งมีเกณฑ์เปรียบเทียบกับมาตรฐานซึ่งเป็นมาตรฐานเดียวกัน ๒) มาตรฐานทำให้สถานศึกษาเข้าใจชัดเจนว่าจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปในทิศทางใด นอกจากนี้ การกำหนดมาตรฐานยังเป็นการกำหนดความคาดหวังที่ชัดเจนให้กับครู ผู้บริหาร พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชนและ หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการร่วมมือรวมพลังเพื่อให้เกิด คุณภาพการศึกษาตามเป้าหมายที่กำหนด มาตรฐานการศึกษาจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทุนมนุษย์และ เป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกคนต้องรับรู้และปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบให้บรรลุถึงเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดและร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้น (accountability) มาตรฐานการศึกษามีประโยชน์ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. ผู้เรียน ทำให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาตนเองตามความคาดหวังของสังคมและประเทศชาติ ว่า ต้องการคนที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างไร จะทำอย่างไรจึงจะเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่มาตรฐานการศึกษากำหนด

๒. ครู ใช้มาตรฐานเป็นกรอบแนวทางในการออกแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองตามคุณลักษณะและคุณสมบัติตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่มาตรฐานกำหนดไว้

๓. ท้องถิ่นและสถานศึกษา ใช้มาตรฐานเป็นแนวทางร่วมมือกันในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

๔. พ่อแม่ผู้ปกครอง ประชาชนและผู้นำชุมชน ใช้มาตรฐานเป็นเครื่องมือสื่อสารให้ประชาชนได้รับทราบกระบวนการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้คนไทยในท้องถิ่นเข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้การจัดการศึกษาช่วยยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

๕. ประเทศชาติ ใช้มาตรฐานเป็นเครื่องมือที่ทำให้ทุกองค์กรประกอบของระบบการศึกษาขับเคลื่อนไปพร้อม ๆ กัน สู่เป้าหมายเดียวกัน และทำให้เกิดภาพการจัดการศึกษาที่มีความหมาย แนวคิดในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษางานวิจัย บทความ บทสัมภาษณ์ผู้นำทางการศึกษา ผู้บริหารดีเด่น ตลอดจนการแสดง ความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลทั่วไป สรุปได้ว่า สถานศึกษาที่จัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีสิ่งสำคัญที่บ่งบอกได้อย่างชัดเจนหลายประการ ได้แก่ มีการกำหนดภารกิจของสถานศึกษาที่ชัดเจน มีการกำกับ ติดตามงานสม่ำเสมอ ความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษาบ้านและชุมชนมีความใกล้ชิดและไว้วางใจกัน มีการตั้งความ คาดหวังของผลสำเร็จไว้สูง มีความเป็นผู้นำด้านการจัดการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ ทั้งครูและผู้บริหาร มีการสร้าง โอกาสในการเรียนรู้และให้เวลาผู้เรียนในการทำงานกลุ่มมากขึ้น จัดสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นอย่างมีระเบียบ สะอาด และปลอดภัย มีการจัดหลักสูตรที่ชัดเจน สอดคล้องกับเป้าหมาย ใช้กลวิธีในการประเมินที่หลากหลาย จัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจ กระตือรือร้นในการที่จะเรียนรู้ จัดบรรยากาศที่ส่งเสริม ความเป็นเลิศทางวิชาการ จัดสิ่งที่เป็นอุปสรรคสำหรับความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน พัฒนางานอยู่บนพื้นฐานของการวิจัย ใช้แหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างเต็มที่และวางแผนงานอย่างมีประสิทธิภาพ

จากแนวคิดในการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาดังกล่าว ประกอบกับแนวคิดในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่าต้องเป็นมาตรฐานที่ปฏิบัติง่าย ประเมินได้จริง กระชับและจำนวนน้อย แต่สามารถสะท้อนคุณภาพการศึกษาได้จริง ข้อมูลที่ได้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับหน่วยงานต้นสังกัดและระดับชาติ

ดังนั้น การกำหนดมาตรฐานจึงเน้นที่คุณภาพของผู้เรียน คุณภาพของกระบวนการบริหารและการจัดการและคุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีแนวคิดในการกำหนดมาตรฐานในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๑. แนวคิดในการกำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน

คุณภาพผู้เรียนที่สังคมต้องการ ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๖ ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อ พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ (หมายถึง สุขกาย สุขใจ) สติปัญญา ความรู้ (หมายถึง เป็นคนเก่ง) และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง (หมายถึงเป็นคนดีของคนรอบข้างและสังคม)” และในมาตรา ๗ ที่ว่า “ในกระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริม สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและความรู้อันเป็นสากล

ตลอดจน อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” นอกจากนี้ เพื่อให้ก้าวทันกระแส การเปลี่ยนแปลง ในยุคที่ความรู้และเทคโนโลยีเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว กระทรวงศึกษาธิการในยุคของการปฏิรูป การศึกษาใน ทศวรรษที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๒ – ๒๕๖๑) ได้ประกาศวิสัยทัศน์เกี่ยวกับคนไทยยุคใหม่ว่า คนไทย ยุคใหม่ต้องได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีสติรู้ทัน มีปัญญารู้คิด มีสมรรถนะและมีคุณธรรม รับผิดชอบต่อครอบครัว ประเทศชาติและ เป็นพลเมืองที่ดีของโลก ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษา ต่อและการประกอบ อาชีพ ดังนั้นในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพ ของผู้เรียน จึงมุ่งเน้นที่ การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาย่อย จำนวน ๒ ด้าน ได้แก่

๑) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มุ่งเน้นคุณภาพมาตรฐานขั้นต้น ในระดับ “ปานกลาง” ที่การมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสารและ การคิดคำนวณ รวมทั้ง การมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนคุณภาพมาตรฐานขั้นสูง ได้แก่ ระดับ “ดี” “ดีเลิศ” และ “ยอดเยี่ยม” จะมุ่งเน้นไปที่คุณภาพมาตรฐานในระดับที่แตกต่างกัน ในเรื่องการมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดและการแก้ปัญหา การมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม การมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการมีความรู้ ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

๒) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มุ่งเน้นคุณภาพมาตรฐานขั้นพื้นฐานในระดับ “ปานกลาง” ที่การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด และ การมีสุขภาวะทางร่างกาย และจิตสังคม ส่วนคุณภาพมาตรฐานขั้นสูง ได้แก่ ระดับ “ดี” “ดีเลิศ” และ “ยอดเยี่ยม” จะมุ่งเน้น ไปที่คุณภาพมาตรฐานในระดับที่แตกต่างกัน ในเรื่องความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย รวมทั้ง การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย

๒.แนวคิดในการกำหนดมาตรฐานด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ

การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญ ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหาร คุณภาพของสถานศึกษา ด้านการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาครู และบุคลากร และด้านการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการ ด้านการบริหารคุณภาพของสถานศึกษา เน้นที่การบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจ ของสถานศึกษา รวมทั้งระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้านการบริหารหลักสูตร และงานวิชาการของสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษาจะเป็นตัวสะท้อนคุณภาพ ของผู้สำเร็จการศึกษาได้เป็นอย่างดี มีหลักสูตรสถานศึกษาจะมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย แนวทาง วิธีการและ เนื้อหาสาระที่เรียน ตลอดจน วิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในสถานศึกษา ซึ่งจะสะท้อน ว่าผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ เจตคติและพฤติกรรมตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดไว้หรือไม่ หลักสูตรที่ดีควรคำนึงถึงบริบทของผู้เรียน ท้องถิ่นและชุมชน มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้ หรือจัดทำ รายวิชาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับความถนัด ความสามารถและความสนใจของผู้เรียนและจัดกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียนที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนตามขีดความสามารถ ทำให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์และสมดุล ทั้งทางร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจและสติปัญญา ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ครูและบุคลากร เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การจัดการศึกษาเกิดคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การพัฒนาครูและ บุคลากร เน้นไปที่ความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพซึ่งต้องมีการพัฒนาที่ตรงตามความต้องการจำเป็นอย่างต่อเนื่อง

ทั้งในส่วนของคุณคนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ(PLC) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการ สภาพแวดล้อมและการบริการที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา สถานศึกษาที่มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนที่มั่นคง สะอาด มีแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอ มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนมีการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ทำให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่ในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข ปลอดภัย มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะส่งผลถึงความสำเร็จในการเรียนของผู้เรียนด้วย มาตรฐานด้านกระบวนการบริหารและการจัดการมุ่งเน้นคุณภาพ มาตรฐานขั้นต้น ในระดับ “ปานกลาง” ที่เป้าหมายวิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดและระบบบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษา ส่วนคุณภาพมาตรฐานขั้นสูง ได้แก่ ระดับ “ดี” “ดีเลิศ” และ “ยอดเยี่ยม” จะมุ่งเน้นไปที่คุณภาพมาตรฐานในระดับที่แตกต่างกัน ในเรื่องการบริหาร การพัฒนาครู และบุคลากร การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม รวมทั้งการจัดระบบ เทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา

๓.แนวคิดในการกำหนดมาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนการสอนเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนซึ่งจะบ่งบอกถึงคุณภาพการจัดการศึกษา ในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนที่ยอมรับกันว่าส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งเน้นที่การปฏิบัติ (active learning) เพื่อให้ผู้เรียน เรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการปฏิบัติที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและคงทน

มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งเน้นคุณภาพมาตรฐานขั้นต้น ในระดับ “ปานกลาง” ที่การจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง รวมทั้งความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต การใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตลอดจนการตรวจสอบและประเมิน ผู้เรียนอย่างเป็นระบบและการนำผลมาพัฒนาผู้เรียน ส่วนคุณภาพมาตรฐานขั้นสูง ได้แก่ ระดับ “ดี” “ดีเลิศ” และ “ยอดเยี่ยม” จะมุ่งเน้นไปที่คุณภาพมาตรฐานในระดับที่แตกต่างกัน ในเรื่องการบริหารจัดการชั้นเรียน เชิงบวก รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

ดังนั้น โรงเรียนจึงต้องกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาปฐมวัยและหรือระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระทรวงประกาศใช้และให้สถานศึกษากำหนด เป้าหมายความสำเร็จ ตามมาตรฐานของสถานศึกษาตามบริบท ทั้งนี้สามารถเพิ่มเติมมาตรฐาน การศึกษาของสถานศึกษา นอกเหนือจากที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ได้ โดยให้สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ดำเนินการและรับผิดชอบร่วมกัน

(ตัวอย่าง)

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและเป้าหมายความสำเร็จ

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพผู้เรียน เช่น

- นักเรียนทุกคนมีความสามารถในการอ่านเขียนภาษาไทยอยู่ในระดับ ๓ ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษา กำหนด
- นักเรียนร้อยละ ๖๐ มีผลการสอบภาษาอังกฤษอยู่ในระดับ ๒ ตามเกณฑ์ประเมินของ CEFR
- นักเรียนสามารถใช้ภาษาอังกฤษ/จีน/เกาหลี ในการเป็นมัคคุเทศก์นำชมแหล่งเรียนรู้ (อุทยาน ประวัติศาสตร์/พิพิธภัณฑ์/วัด ฯลฯ)
- นักเรียนทุกคนสามารถใช้ภาษาอังกฤษในการแนะนำตนเอง สถานศึกษา และสนทนาอย่างง่ายได้
- นักเรียนร้อยละ ๘๕ ได้ระดับผลการเรียนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับ ๓ ขึ้นไป
- นักเรียนทุกคนมีความรับผิดชอบ มีวินัย มีภาวะผู้นำ และมีจิตอาสา
- นักเรียนทุกคนเป็นสมาชิกและร่วมโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของชุมชนต่อเนื่อง
- นักเรียนสามารถร่างมาตรฐานและดัดแปลงทำทำได้
- นักเรียนทุกคนสามารถรำนโนราและอธิบายความหมายของทำรำได้
- นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ประเพณีของท้องถิ่น และแสดงความคิดเห็น ที่เหมาะสม
- นักเรียนทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขบนความแตกต่างทางวัฒนธรรม/ความคิดเห็นที่แตกต่าง
- นักเรียนทุกคนมีร่างกายแข็งแรง ไม่ข้องเกี่ยวกับสิ่งเสพติด และแก้ปัญหาโดยไม่ใช้ความรุนแรง

มาตรฐานที่ ๒ คุณภาพการบริหารและการจัดการ เช่น

- เป้าหมายของโรงเรียน คือ ๑ นักเรียน ๑ อาชีพ /สถานศึกษารางวัลพระราชทาน ปีการศึกษา ๒๕๖๓/โรงเรียนของชุมชน
- โรงเรียนใช้กระบวนการ PKC Model / ๔ ร่วม (ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสรุป ร่วมชื่นชม)ในการบริหาร และจัดการคุณภาพของสถานศึกษา
- โรงเรียนมีการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาทุก ๒ ปี โดยความร่วมมือของคณะกรรมการ สถานศึกษา สมาคมครู ผู้ปกครอง และศิษย์เก่า
- โรงเรียนมีแผนพัฒนาวิชาการที่คำนึงถึงคุณภาพผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยยึดนโยบาย ร่วมกันว่า “อัจฉริยะสร้างได้”
- โรงเรียนจัดกิจกรรม “Morning Talk” เพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนมีโอกาสใช้ภาษาอังกฤษอย่างต่อเนื่อง
- ครูและบุคลากรสนับสนุนทุกคนได้รับการอบรมตรงตาม/สอดคล้องกับหน้าที่ที่ปฏิบัติ อย่างน้อย ๒๐ ชั่วโมงต่อปีการศึกษา
- โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่น ปลอดภัย มีแหล่งพักผ่อนที่เพียงพอสำหรับนักเรียนและ มีแหล่ง สืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตที่เข้าถึงได้ง่าย
- โรงเรียนมีห้องสมุด ห้องปฏิบัติการเพียงพอ และจัดเวทีทางวิชาการให้นักเรียนทุกคนได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน อย่างน้อย ๒ ครั้งต่อ ๑ ปีการศึกษา
- โรงเรียนมีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่สนับสนุนการบริหารจัดการและการเรียนรู้ อย่างเพียงพอและใช้ประโยชน์เต็มศักยภาพ
- โรงเรียนจัดให้ทุกห้องเรียนเป็น Smart Classroom และใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

มาตรฐานที่ ๓ คุณภาพการจัดการเรียนการสอน เช่น

-ครูทุกคนจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนเกิดกระบวนการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และคิด สร้างสรรค์ โดยการปฏิบัติจริงผ่านการทำโครงงาน/กิจกรรม/การฝึกปฏิบัติในสถานการณ์ จริงและนักเรียนขยายความคิด และนำไปปรับใช้ในชีวิตได้

- ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการการวิจัยเป็นฐาน
- ครูพัฒนากลวิธี/เทคนิคการสอนอย่างน้อย ๒ รูปแบบ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้
- ครูทุกคนพัฒนาและใช้สื่อการสอน สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ ในชุมชนที่สอดคล้องกับสาระที่สอน สร้างแรงจูงใจให้นักเรียนสนุกในการเรียนรู้
- ครูทุกคนมีข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และนำสรุปผลการสังเคราะห์ไปวางแผน พัฒนาการเรียนและแนวทางการประกอบอาชีพของนักเรียนชัดเจน
- ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดแนวทางการเรียนรู้และการปฏิบัติตนในห้องเรียน
- ครูทุกคนมีแผนการวัดและประเมินนักเรียนชัดเจนตลอดปีการศึกษา (มีการกำหนด สัดส่วนคะแนน จำนวนชิ้นงาน และพฤติกรรมนักเรียน ชัดเจน) มีการวิเคราะห์ผลการ เรียนรู้ของนักเรียนและนำผล มาพัฒนาให้นักเรียนบรรลุผลตามตัวชี้วัดของหลักสูตร
- ครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดให้มีเวทีอภิปราย แลกเปลี่ยนเรียนรู้/แสดง ความคิดเห็นของนักเรียน อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง
- ครูทุกคน ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนวิธีการสอน และการแก้ปัญหา ให้นักเรียนเป็นประจำทุกสัปดาห์

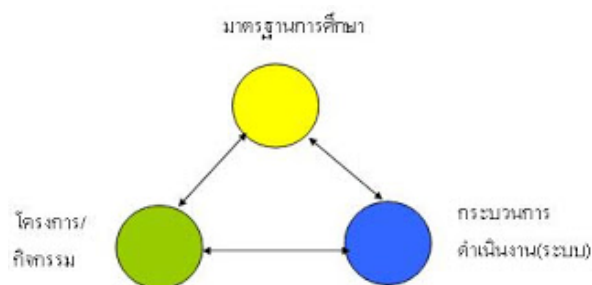


มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา.....ต้องสอดคล้องกับสภาพของโรงเรียน

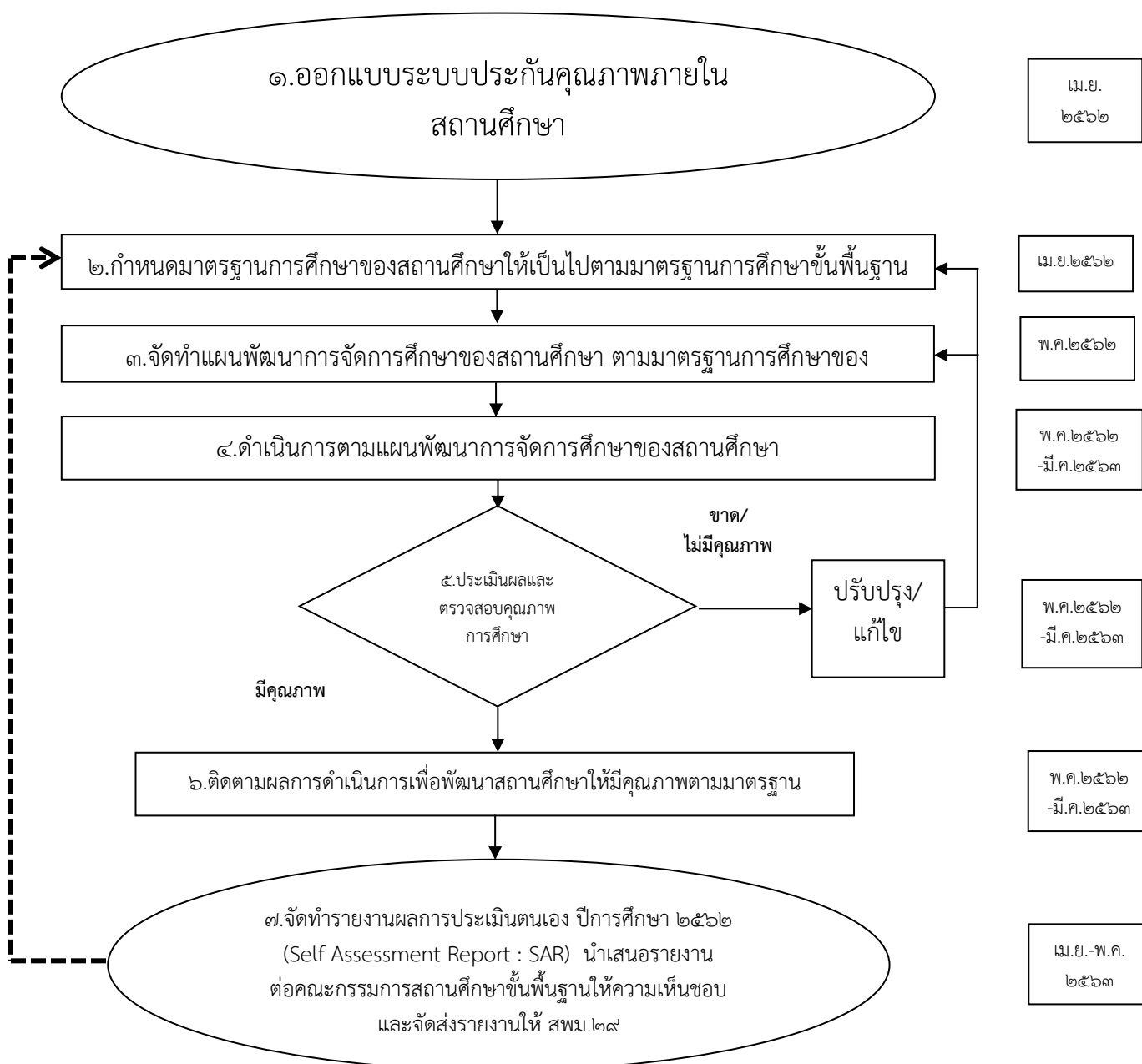


๒.ลงมือทำ “กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา”

มาตรฐาน การศึกษา (standard)	ประเด็นพิจารณา (quality code)
คุณภาพ ของผู้เรียน	
กระบวนการ บริหารและ การจัดการ	
กระบวนการ จัดการเรียน การสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็น สำคัญ	
.....	



(ตัวอย่าง) แผนภูมิ (Flow Chart) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา



แนวคิดในการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR)

แนวใหม่ ของ สพฐ.

(จากการประชุม จัดโดยสำนักทดสอบทางการศึกษา สพฐ. ในระหว่างวันที่ ๘-๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๒
ณ โรงแรมเจริญธานี จังหวัดขอนแก่น)

ส่วนที่ ๑ บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (๑-๒ หน้า)

- กระชับ รวบรวม จัดประเด็นสำคัญ และมีที่มาของหลักฐานชัดเจน
- เป็นการประเมิน ไม่ใช่แค่บรรยาย
- สื่อให้เห็นอย่างชัดเจนถึงผลกระทบของสิ่งโรงเรียนที่ได้ลงมือทำเพื่อพัฒนาคุณภาพด้านต่างๆ

ส่วนที่ ๒ - ข้อมูลการประเมินตนเอง

นำเสนอข้อมูลทั่วไปและตอบ ๓ คำถาม

๑. มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพระดับใด
๒. ข้อมูล หลักฐาน และเอกสารเชิงประจักษ์สนับสนุนมีอะไรบ้าง
๓. แผนงาน แนวทางในการพัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้นกว่าเดิม (อย่างน้อย ๑ ระดับ)

หรือคงสภาพอย่างไร

รายละเอียดของข้อมูลการประเมินตนเอง (คำถามข้อที่ ๒) ยกตัวอย่าง เช่น

- การวิเคราะห์การเรียนการสอนและผลงานนักเรียน
- การวิเคราะห์ความคืบหน้าและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน (นักเรียนกลุ่มต่างๆ)
- การวิเคราะห์ความคืบหน้าและผลสัมฤทธิ์ในอดีตของนักเรียน
- การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความประพฤติและความปลอดภัยของนักเรียน เช่น

การถูกทำโทษ การขาดเรียน การเกิดเหตุต่างๆ ฯลฯ

- การวิเคราะห์ประสิทธิผลของโครงการต่างๆที่โรงเรียนเคยทำ ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ หรือ

พฤติกรรมนักเรียน

- มุมมองของผู้ปกครอง
- การประเมินจากภายนอกต่างๆ เช่น ผู้ตรวจของกระทรวง สมศ.

การจัดคุณภาพสถานศึกษา (School Grading)

School Grading : คุณภาพของผู้เรียน

- ค่าเฉลี่ย O-NET
- ผู้เรียนมีผลการประเมินความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ชั้น ม.๑ ระดับดีขึ้น
- ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรวมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตั้งแต่ ๓.๐ ขึ้นไป
- ผู้เรียนมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ
- ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรในระดับดีขึ้น
- ผู้เรียนมีความสุขที่ดี

ฯลฯ

School Grading : : กระบวนการบริหารและการจัดการ

- คะแนนเฉลี่ย/ร้อยละ ผลการประเมินสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา
- ร้อยละ/ระดับคุณภาพการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ
- ร้อยละ/คะแนนเฉลี่ย/ระดับคุณภาพสถานศึกษามีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ
- ร้อยละ/คะแนนเฉลี่ย/ระดับคุณภาพการมีส่วนร่วมทางการศึกษาของชุมชนและสังคม
- ร้อยละ/ระดับคุณภาพผู้ปกครองนักเรียนที่รับทราบข่าวสารจากสถานศึกษา
- ร้อยละ/ระดับคุณภาพ ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการดำเนินงานของสถานศึกษา

School Grading : กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ค่าเฉลี่ย

ร้อยละ

ระดับคุณภาพ

- ผู้สอนมีการประเมินสมรรถนะในระดับดีขึ้น
- ผู้สอนสอนตรงตามวุฒิการศึกษาและมีภาระงานที่เหมาะสม
- ผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ระดับดีขึ้น
- ผู้สอนมีความสามารถและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้ในระดับดีขึ้น
- ความสามารถในการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)
- ผู้สอนใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- สถานศึกษาจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ทำให้ผู้เรียนค้นพบความถนัด รู้จักอาชีพและแนวการศึกษาต่อ

(ตัวอย่าง)

การเขียนอธิบายหลักฐานสนับสนุนผลการประเมินแต่ละมาตรฐาน

มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพผู้เรียน ระดับคุณภาพ : ยอดเยี่ยม

๑.๑ หลักฐานสนับสนุนผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ มีผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านออกของผู้เรียน (Reading Test : RT) อยู่ในระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ ๖๒.๕๐ และมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าในระดับจังหวัด และระดับประเทศ

นักเรียนชั้นป. ๖ ร้อยละ ๘๐ มีค่าเฉลี่ย O-NET สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ๓ ปีติดต่อกัน

มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ ระดับคุณภาพ : ดี

หลักฐานสนับสนุน

-สถานศึกษามีเป้าหมายวิสัยทัศน์ และพันธกิจที่โรงเรียนกำหนดชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ความต้องการของชุมชน และมีการปรับให้สอดคล้องกับผลการประเมินที่ผ่านมาและบริบทของสถานศึกษาทุกปี

-สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูทุกคนได้รับการพัฒนาศักยภาพในโครงการคุปองครู

-ผู้ปกครองมีระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาระดับดีขึ้น ๓ ปี

ติดต่อกัน

-สถานศึกษามีจำนวนอัตราส่วนคอมพิวเตอร์ ต่อจำนวนนักเรียนสูงกว่า จำนวนที่ สพฐ.

กำหนด

-สถานศึกษามีระบบการบริหารจัดการคุณภาพอย่างเป็นระบบ มีการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และมีสถานศึกษาอื่นมาศึกษาดูงาน

-นักเรียนร้อยละ ๘๖.๓๓ มีความสามารถในการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์พื้นฐานในระดับดีขึ้น จากผลการประเมินรายวิชาคอมพิวเตอร์ปลายปีการศึกษา

-นักเรียนร้อยละ ๗๕.๘๑ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในระดับดีขึ้น สูงกว่าปีการศึกษาที่ผ่านมา ๓ %

มาตรฐานที่ ๓ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระดับคุณภาพ : ดีเลิศ

หลักฐานสนับสนุน

-ครูร้อยละ ๑๐๐ สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน สูงขึ้นจากปีการศึกษาที่ผ่านมา

-ครูทุกคนจัดการเรียนการสอนในรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning)

-ครูร้อยละ ๑๐๐ ได้ทำการวิเคราะห์หลักสูตรและจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการออกแบบหน่วยการเรียนรู้

-ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยทุกคน นำผลการประเมินการอ่านของนักเรียนมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

แผนพัฒนาเพื่อให้ได้มาตรฐานที่สูงขึ้น

-จ้างครูที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแรก ๓ คน มาประจำวิชาภาษาอังกฤษ

-จัดซื้อคอมพิวเตอร์ จำนวน ๑๐ เครื่อง ให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

-จัดประชุมผู้ปกครอง ภาคเรียนละ ๑ ครั้ง เพื่อให้ผู้ปกครองนักเรียนได้สะท้อนผล

และเพิ่มระดับความร่วมมือในการพัฒนาการเรียนการสอน

-ประสานความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อพัฒนาการวัดประเมินผลในชั้นเรียน

การจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self Assessment Report : SAR)

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่ง (1) จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (2) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

(3) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา (4) ดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ (5) จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (6) ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ (7) จัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี

ดังนั้น โรงเรียนควรเริ่มต้นประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้วยการวางระบบหรือออกแบบระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เห็นขั้นตอนการดำเนินงานอย่างชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดในแต่ละปีการศึกษา จากนั้นให้ร่วมกันกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ภายใต้กรอบมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2561 จำนวน 3 มาตรฐาน 21 ประเด็นพิจารณา ประกอบด้วยมาตรฐานที่ 1: คุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 : กระบวนการบริหารและการจัดการ และมาตรฐานที่ 3 : กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561 ระดับมัธยมศึกษา

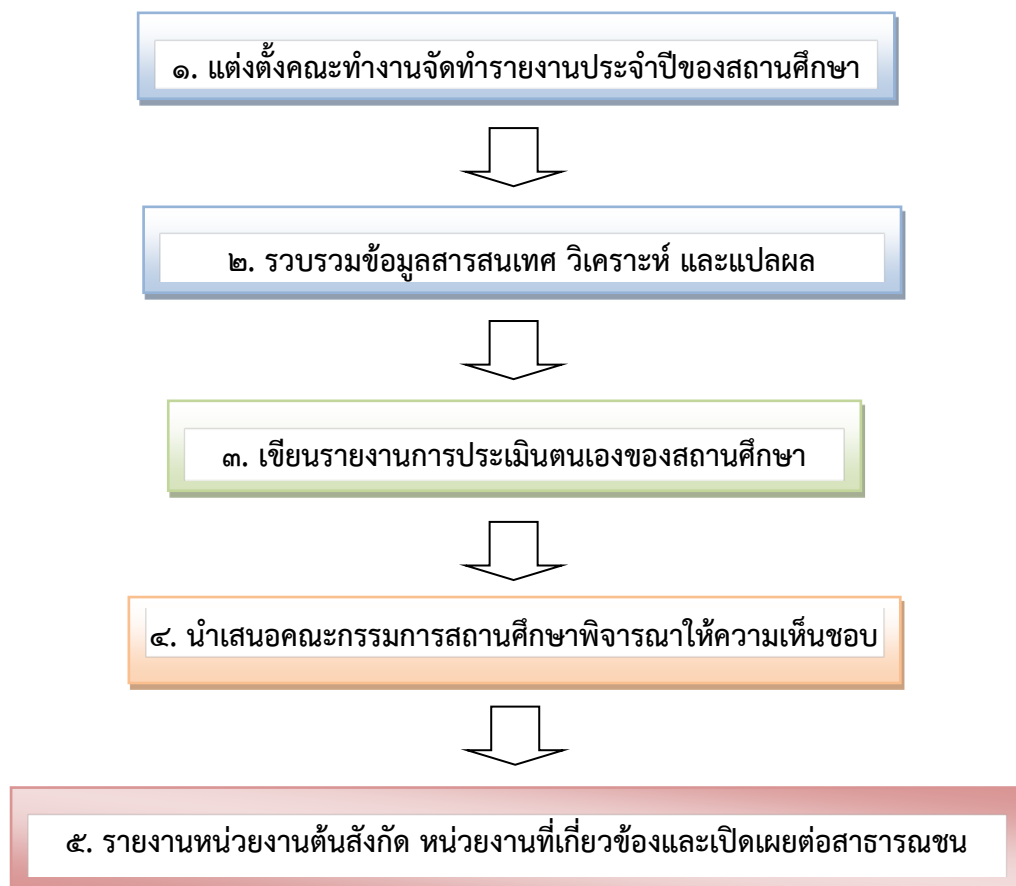
เมื่อดำเนินงานต่างๆ เสร็จสิ้นแล้ว ให้มีการประเมินผลการดำเนินงานโดยใช้เกณฑ์การประเมิน 5 ระดับ ได้แก่ ระดับ 1 : กำลังพัฒนา ระดับ 2 : ปานกลาง ระดับ 3 : ดี ระดับ 4 : ดีเลิศ และระดับ 5 : ยอดเยี่ยม และเมื่อสิ้นปีการศึกษา ให้จัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับระดับคุณภาพของโรงเรียนว่าอยู่ในระดับใด มีหลักฐานใดบ้างที่สนับสนุนผลการประเมินตนเอง และมีแผนปฏิบัติการใดบ้างที่จะยกระดับคุณภาพที่สูงขึ้นอีก 1 ระดับ

เพื่อเป็นการนำผลการประเมินไปใช้อย่างเป็นรูปธรรม ให้โรงเรียนนำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ในปีปัจจุบัน ไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาในปีต่อไป ถ้าทำได้อย่างนี้ ถือว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (Continuous Quality Improvement : CQI) ส่งผลให้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความเข้มแข็ง และยั่งยืน สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นๆ สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา



ขั้นตอนการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR)

ขั้นตอนการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในมีรายละเอียด ดังนี้



๑. แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR)
 สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการจากบุคคลผู้รับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพ
 การจัดการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วย

- ๑.๑ ผู้อำนวยการโรงเรียน
- ๑.๒ รองผู้อำนวยการโรงเรียน
- ๑.๓ หัวหน้ากลุ่ม ฝ่าย ตามโครงสร้างการบริหารงานของโรงเรียน
- ๑.๔ หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ / หัวหน้างาน
- ๑.๕ ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ในกรณีที่สถานศึกษาขนาดเล็กอาจกำหนดให้ผู้รับผิดชอบจัดทำรายงานประจำปีของสถานศึกษา
 ได้ตามความเหมาะสมการดำเนินงานของคณะกรรมการจะต้องวางแผนการจัดทำรายงานประจำปีโดยมี
 การกำหนดช่วงระยะเวลาจัดทำ รายละเอียดการรายงาน รวมถึงการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
 ต่างๆ ทั้งนี้ต้องรายงานต่อผู้เกี่ยวข้องก่อนเริ่มปีการศึกษาใหม่ของทุกปี

๒. รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ วิเคราะห์ และแปลผล

การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ วิเคราะห์ และแปลผลเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้รายงานการประเมิน
 ตนเองของสถานศึกษา (SAR) มีความสมบูรณ์ มีคุณภาพตรงตามสภาพของสถานศึกษา ซึ่งภาระงาน
 ที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินงาน มีดังนี้

๒.๑ รวบรวมข้อมูล สารสนเทศจากการดำเนินงานประจำ ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา
 ผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา และผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีทีครอบคลุม
 มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

๒.๒ ออกแบบการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศที่รวบรวมไว้ในแต่ละมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

๒.๓ วิเคราะห์และแปลผลเพื่อการจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR)

๓. เขียนรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR)

สถานศึกษาสามารถกำหนดรูปแบบรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา(SAR) ได้ตามความเหมาะสม โดยใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่ายนำเสนอทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยอาจจัดทำบทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary) ความยาวประมาณ ๒-๓ หน้ากระดาษ เกี่ยวกับ

ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาพอสังเขป ประกอบด้วยชื่อโรงเรียน ที่อยู่ ชื่อผู้บริหาร จำนวนพนักงานครู พนักงานจ้าง ลูกจ้างประจำ และนักเรียน สภาพบริบทโรงเรียนที่สะท้อนเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของโรงเรียน

ต่อจากนั้น จะเป็นผลการประเมินตนเอง โดยอธิบาย ๓ เรื่อง สรุปแยกตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่

(๑) คุณภาพของสถานศึกษาอยู่ในระดับคุณภาพใด มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับใด

(๒) สถานศึกษารู้ได้อย่างไรว่าตนเองมีคุณภาพในระดับนั้น มีข้อมูล หลักฐานเอกสารเชิงประจักษ์อะไรบ้างที่จะสนับสนุน

(๓) สถานศึกษามีจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และแผนปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้นกว่าเดิมอย่างไร

และในตอนท้าย จะเป็นการสรุปผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ว่าโรงเรียนมีคุณภาพอยู่ในระดับใด ทั้งในภาพรวมและในระดับมาตรฐาน เช่น

ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สรุปผลได้ดังนี้

สรุปผลการประเมินภาพรวม

○ กำลังพัฒนา ○ ปานกลาง ○ ดี ○ ดีเลิศ ○ ยอดเยี่ยม

มาตรฐานการศึกษา	ระดับคุณภาพ
มาตรฐานที่ ๑ คุณภาพของผู้เรียน	
มาตรฐานที่ ๒ กระบวนการบริหารและการจัดการ	
มาตรฐานที่ ๓ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	

เนื้อหาของเอกสาร ต่อจากบทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary) มีสาระสำคัญ โดยอาจแบ่งออกเป็น ๔ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ ข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ ๒ รายงานว่าผลการประเมินตนเอง อยู่ในระดับ..... (กำลังพัฒนา ปานกลาง ดี ดีเลิศ หรือ ยอดเยี่ยม) โดยอธิบายเหตุผลและผลงาน หลักฐานสำคัญที่ยืนยันว่าผลการประเมินเป็นจริง น่าเชื่อถือ

ตอนที่ ๓ อธิบาย วิธีดำเนินการ ผลที่เกิดขึ้นชัดเจน เป็นรูปธรรม ให้เชื่อว่าบรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จที่กำหนดไว้แล้ว โดยจำแนกเป็นรายมาตรฐาน อาจมีภาพหรือแผนภูมิประกอบเท่าที่จำเป็น

มาตรฐานที่ ๑.....

มาตรฐานที่ ๒.....
 มาตรฐานที่ ๓.....
 + มาตรฐาน /ประเด็นพิจารณา ที่โรงเรียนกำหนดเพิ่มเติม.....

สรุปผลการดำเนินงานในภาพรวม

ระบุผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมทั้งที่เป็นผลสำเร็จและไม่สำเร็จตามเป้าหมาย พร้อมทั้งระบุปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้สำเร็จหรือไม่สำเร็จ

จุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนา

ระบุจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ความต้องการและการช่วยเหลือ

ระบุความต้องการ การช่วยเหลือจากหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
 ในด้านวิชาการ การบริหารจัดการ และอื่น ๆ

ตอนที่ ๔ แผนพัฒนายกระดับคุณภาพการศึกษา เพื่อยกระดับมาตรฐานให้สูงขึ้นอีก ๑ ระดับ
 เช่น จากระดับดี เป็น ดีเลิศ หรือจากดีเลิศ เป็น ระดับยอดเยี่ยม หรือ คงสภาพมาตรฐานที่ยอดเยี่ยมอยู่แล้ว

แผนปฏิบัติการที่ ๑

แผนปฏิบัติการที่ ๒

แผนปฏิบัติการที่ ๓

แผนปฏิบัติการที่ ๔

แผนปฏิบัติการที่ ๕

ภาคผนวก ประกอบด้วย หลักฐาน ข้อมูลสำคัญ เอกสารอ้างอิง ภาพกิจกรรมสำคัญที่แสดง
 เกียรติยศและผลงานดีเด่นของสถานศึกษา

๔. นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ

หลังจากเขียนรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) เสร็จสมบูรณ์ สถานศึกษาจะต้อง
 นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษา พิจารณาให้ความเห็นชอบ เพื่อรับรองผลการประกันคุณภาพภายใน
 ของสถานศึกษา

๕. รายงานและเปิดเผยต่อผู้เกี่ยวข้อง

เมื่อสถานศึกษาจัดทำรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) และได้รับความเห็นชอบ
 จากคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการบริหารสถานศึกษาแล้ว จะต้องรายงานและเปิดเผย
 ผลการประกันคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต่อผู้เกี่ยวข้องได้แก่ ครู ผู้ปกครอง หน่วยงานต้นสังกัด
 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชน ท้องถิ่น ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลากหลายวิธีตามความเหมาะสม เช่น รายงาน
 ประจำปีฉบับสมบูรณ์ เผยแพร่ผ่าน Website ของสถานศึกษา จุลสาร อนุสาร แผ่นพับ รายงานเสียงตามสาย
 และชี้แจงในการประชุม



๓.ลงมือทำ “ตรวจสอบรายงาน SAR ปีการศึกษา ๒๕๖๑”

รายการ	รายงาน SAR ปีการศึกษา ๒๕๖๑		แนวทางปรับปรุง แก้ไข
	มี/ทำ	ไม่มี/ไม่ทำ	
๑.รายงานการประเมินตนเองตามกรอบ			

รายการ	รายงาน SAR ปีการศึกษา ๒๕๖๑		แนวทางปรับปรุง แก้ไข
	มี/ทำ	ไม่มี/ไม่ทำ	
มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา			
๒.เสนอผลการประเมินในภาพรวม และรายมาตรฐานการศึกษา			
๓.มีบทสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Summary) (จำนวน ๒-๓ หน้า)			
๔.มีส่วนของข้อมูลทั่วไป,ผลการประเมิน ตนเองและแนวทางพัฒนาเพื่อยกระดับ คุณภาพให้สูงขึ้น หรือ คงสภาพ			
๕.จัดทำเอกสารรายงาน (SAR) แบบรวม เล่ม ที่มีรูปเล่มแสดงความเป็นตัวตนของ โรงเรียน			
๖.มีจำนวนหน้าเอกสารมากเกินไป (๕๐-๓๐๐ หน้า)			
๗.มีข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา ที่ไม่จำเป็น (มากกว่า ๑๐-๖๐ หน้า)			
๘.ระบุระดับผลการประเมินตนเอง (กำลังพัฒนา,ปานกลาง,ดี,ดีเลิศ หรือ ยอด เยี่ยม)			
๙.จัดทำระดับคุณภาพและตัดสินผล เป็นประเด็นย่อยๆ ของแต่ละรายประเด็น พิจารณา			
๑๐.มีข้อมูลสารสนเทศ/ผลในเชิงประเมิน ๓ ปี และนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้แสดง เปรียบเทียบการพัฒนาเพื่อสนับสนุน ผลการประเมิน			
๑๑. ข้อมูล สารสนเทศ ในการประเมิน ตามมาตรฐานการศึกษา มาจาก กระบวนการประเมินภายในที่แท้จริง			
๑๒.ระบุจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา และ ความต้องการความช่วยเหลือ			
๑๓.มีแผนพัฒนายกระดับคุณภาพ การศึกษา เพื่อยกระดับมาตรฐานให้สูงขึ้น อีก ๑ ระดับ เช่น จากระดับดี เป็น ดีเลิศ หรือจากดีเลิศ เป็น ระดับยอดเยี่ยม หรือ คงสภาพมาตรฐานที่ยอดเยี่ยมอยู่แล้ว			

รายการ	รายงาน SAR ปีการศึกษา ๒๕๖๑		แนวทางปรับปรุง แก้ไข
	มี/ทำ	ไม่มี/ไม่ทำ	
๑๔.จัดทำภาคผนวก ที่อ้างอิงคำสั่ง ประเภทต่างๆ,โล่,รางวัล,เกียรติบัตร, ภาพกิจกรรมต่างๆ, ภาพทำเนียบบุคลากร ,เอกสารอ้างอิงที่ไม่จำเป็น			
๑๕.เมื่อจัดทำรายงาน (SAR) เสร็จแล้ว ได้นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษา พิจารณาให้ความเห็นชอบ			
๑๖.ส่งรายงาน (SAR) ไปยังหน่วยงาน ต้นสังกัด (สพม.๒๙) ภายในเวลาที่กำหนด			
๑๗.เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ SAR ด้วยช่องทางต่างๆ อย่างหลากหลาย			
๑๘.นำแผนพัฒนายกระดับคุณภาพ การศึกษาใน SAR ไปจัดทำงาน/โครงการ/ กิจกรรม ในแผนปฏิบัติการประจำปีของ โรงเรียน ในปีการศึกษาถัดไป			
๑๙.			
๒๐.....			



บทส่งท้าย

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่มีการพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน นั้น นอกจากโรงเรียนจะ
ดำเนินงานอย่างครบถ้วนตั้งแต่การ ศึกษา วิเคราะห์ กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.๒๕๖๑

มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ และ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.๒๕๖๑ มีการกำหนด มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ประเมินผล ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตาม มาตรฐาน และจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง(SAR) แล้ว ยังมี ๒ หน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

๑.สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๙

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๙ ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัด ทำหน้าที่ในการให้ คำปรึกษา ช่วยเหลือ และแนะนำสถานศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนา อย่างต่อเนื่อง

เมื่อได้รับรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) แล้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๙ จะดำเนินการวิเคราะห์ สังเคราะห์รายงานผลการประเมินตนเองของ ๘๑ โรงเรียน และจัดทำสรุปรายงานผลในระดับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อใช้เป็นข้อมูล สารสนเทศ ประกอบการกำหนด นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ต่อไป

ส่วนรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) เป็นรายโรงเรียน นั้น สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๙ จะจัดรายงานดังกล่าวพร้อมกับประเด็น ต่าง ๆ ที่ต้องการ ให้มีการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบ ซึ่งรวบรวมได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือจากผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียกับสถานศึกษาแห่งนั้นๆ ให้แก่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)เพื่อ ใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการประเมินคุณภาพภายนอก

๒.สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา หรือ สมศ.จะดำเนินการประเมินผลและ ติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินและ การติดตามตรวจสอบดังกล่าว พร้อมข้อเสนอแนะให้แก่สถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทาง ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป และส่งรายงานให้หน่วยงานต้นสังกัด คือ สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๙ อีกทางหนึ่งด้วย

ทั้งนี้ สมศ.อาจจัดให้บุคคลหรือหน่วยงานที่ได้รับการรับรองจาก สมศ.ดำเนินการประเมินผลและ ติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาก็ได้

เมื่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๙ ได้รับรายงานผลการประเมินและ การติดตามตรวจสอบสถานศึกษานั้นๆ จาก สมศ.แล้ว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๙ จะติดตามผลและร่วมการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่ การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้สูงขึ้น ต่อไป

“ALL FOR EDUCATION EDUCATION FOR ALL ”

“เราร่วมมือกันเพื่อการศึกษา.....การศึกษานี้ทำเพื่อทุกคน”



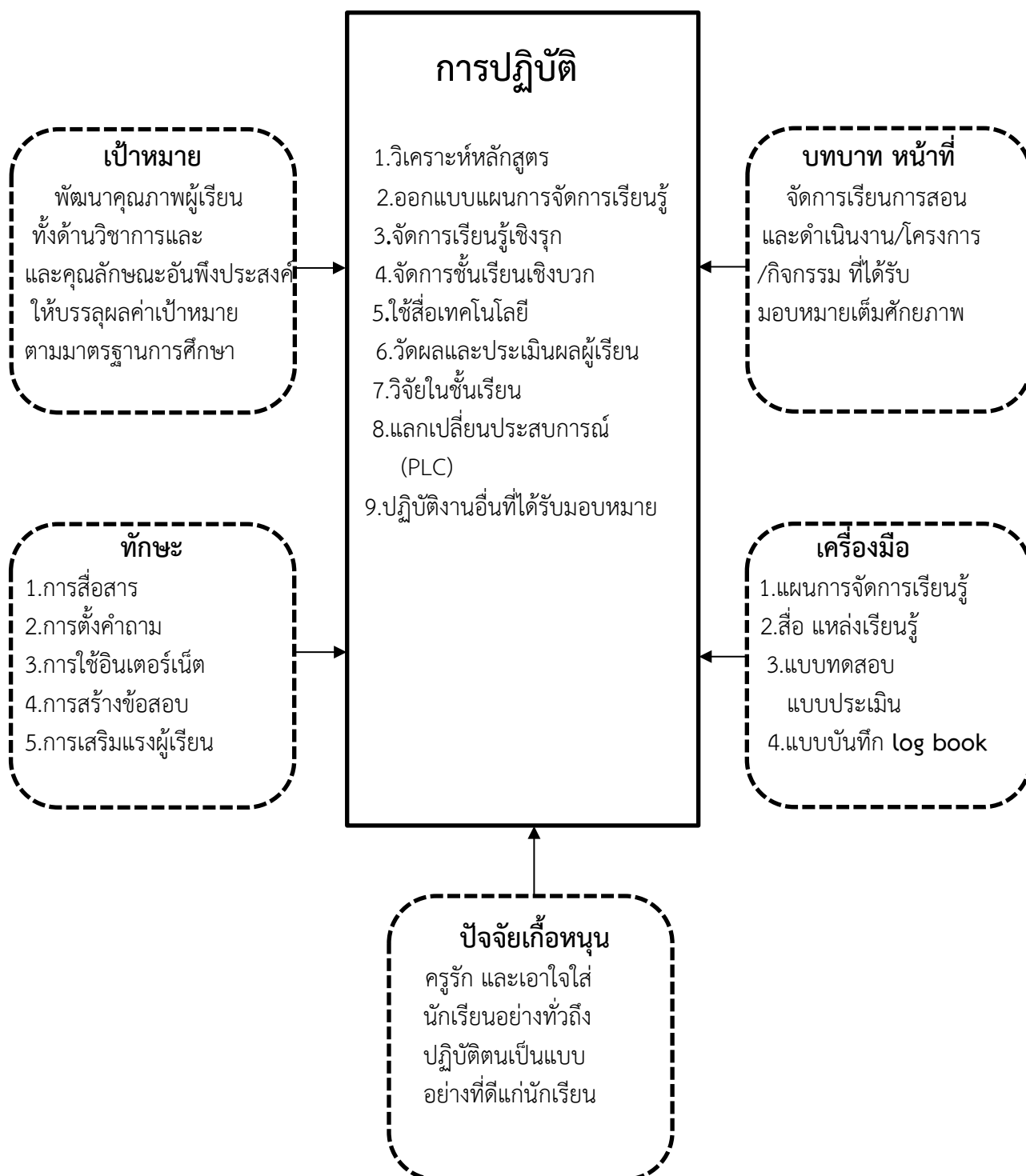
“เมื่อผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกคน ทุกฝ่าย ตระหนักและเห็นความสำคัญของบทบาท หน้าที่ รู้เป้าหมาย มีเครื่องมือ มีทักษะ และลงมือปฏิบัติอย่างเต็มกำลังความสามารถ เชื่อแน่ว่า...เป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา คือ คุณภาพผู้เรียน ต้องประสบความสำเร็จอย่างแน่นอน....”



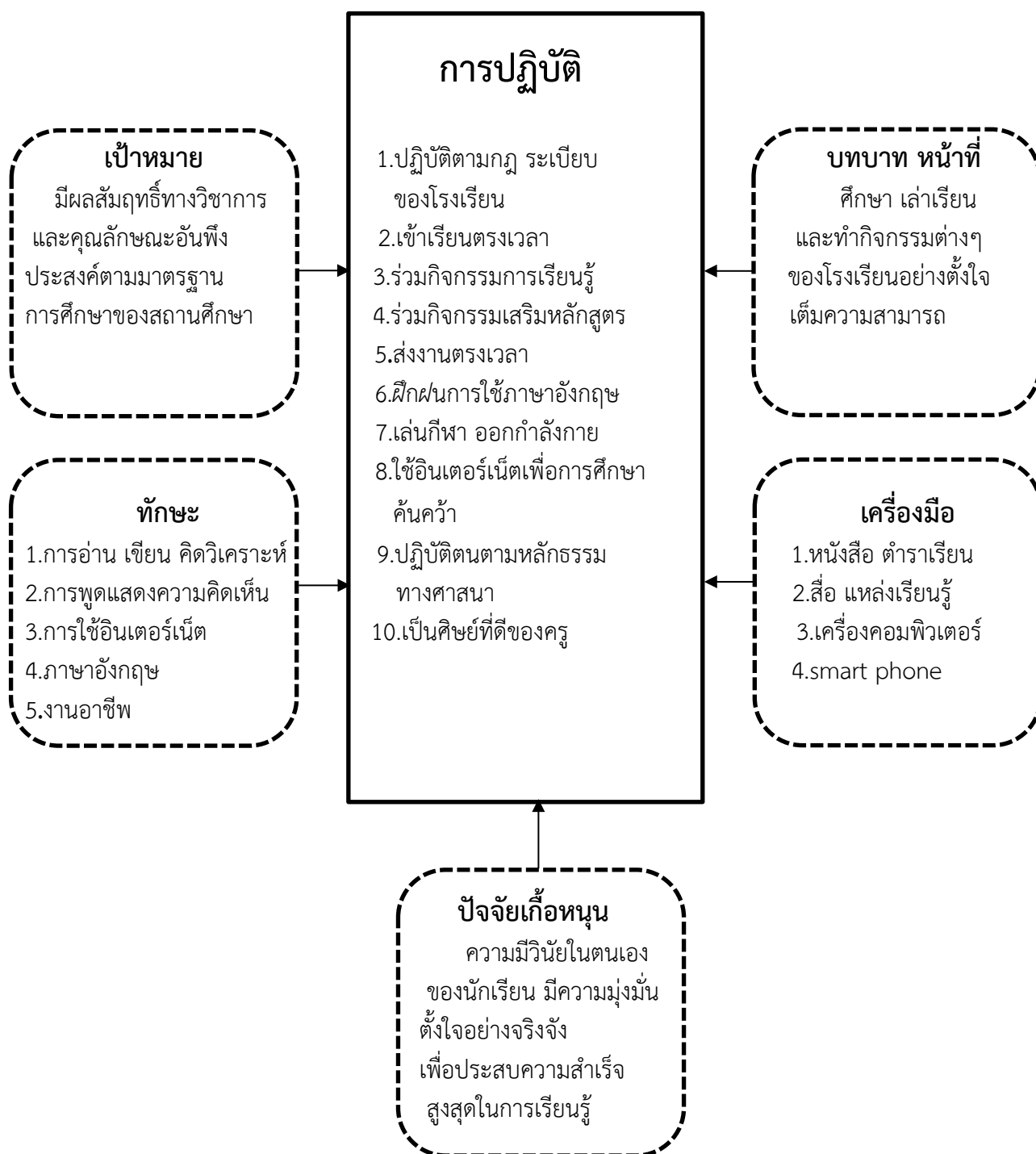
รูปแบบ (model) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
สำหรับผู้อำนวยการโรงเรียน
ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29



รูปแบบ (model) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
สำหรับครูและบุคลากร
ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29



รูปแบบ (model) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
สำหรับนักเรียน
ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29



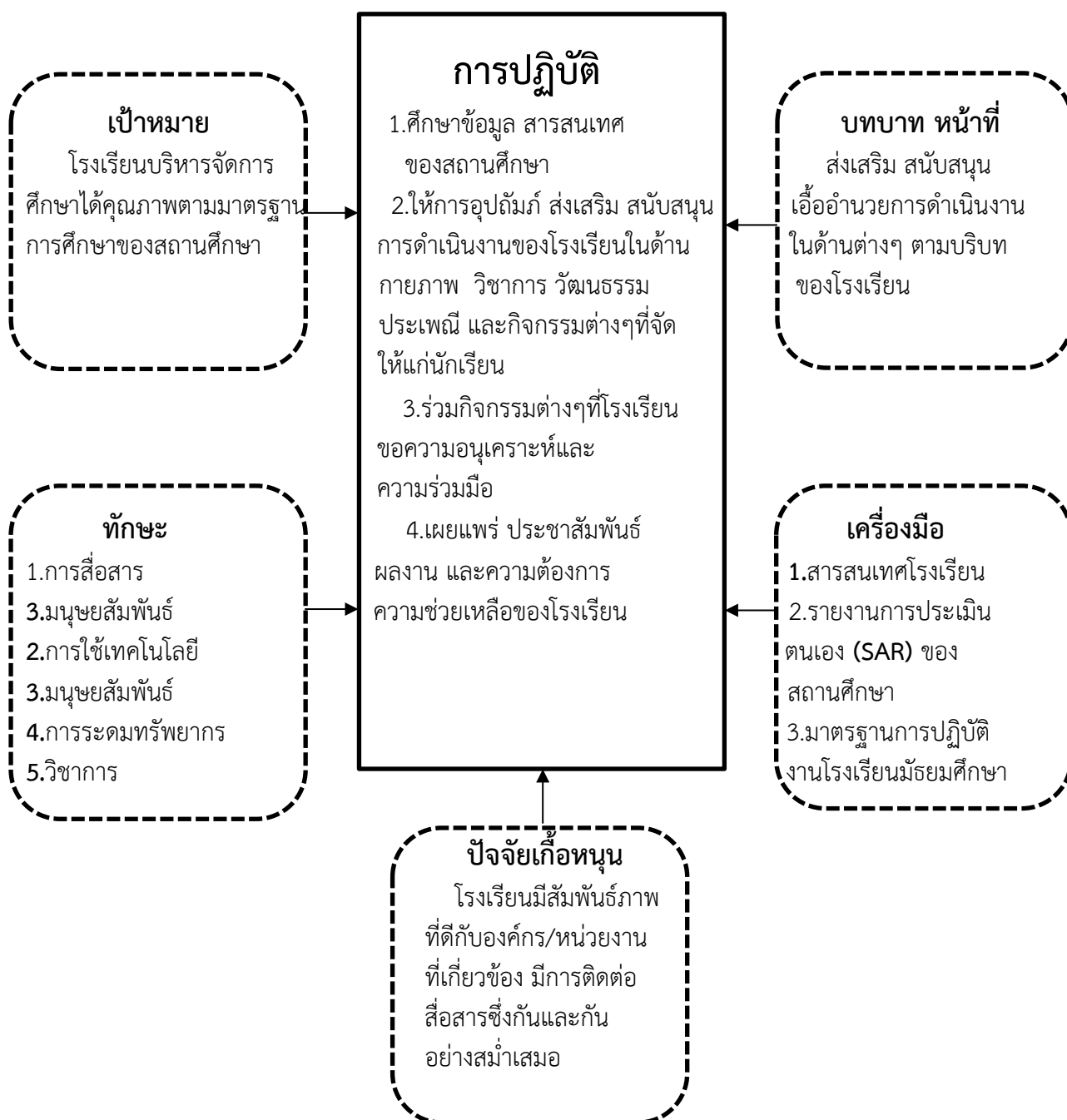
รูปแบบ (model) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
สำหรับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29



รูปแบบ (model) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
สำหรับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชน
ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29



รูปแบบ (model) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
สำหรับองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
ของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29



หมายเหตุ องค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หมายถึง องค์กรบริหารส่วนตำบล เทศบาล องค์กรบริหาร ส่วนจังหวัด บริษัท ห้างร้าน เอกชน คหบดี สมาคม/ชมรมศิษย์เก่า มหาวิทยาลัย ฯลฯ ที่ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (continuous Quality Improvement : CQI)



การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาต้องดำเนินงานตามแนวทางการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยมีแนวคิดการดำเนินงานที่น่าสนใจและได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย เช่น กระบวนการพัฒนาโดยใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาด (Data Wise Improvement Process) การจัดการความรู้ (Knowledge Management) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (Learning Network) และการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ (Evaluation Utilization) เป็นต้น ซึ่งการนำแนวคิดเหล่านี้ไปดำเนินงานเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของสถานศึกษา มิใช่เป็นการเพิ่มภาระงานที่มากขึ้น แต่เป็นการเสริมหรือสนับสนุนให้โรงเรียนมีระบบหรือวิธีการที่จะพัฒนาโรงเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA โดยใช้ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นฐานในการขับเคลื่อนให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามวงจรคุณภาพ PDCA ในขั้นการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงาน (Check) เป็นขั้นที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะป็นข้อมูลเชื่อมโยงไปสู่ขั้นการปรับปรุงพัฒนา (Act) เพื่อเป็นพื้นฐานในขั้นการวางแผนพัฒนา (Plan) ทำให้วงจรคุณภาพ PDCA ขับเคลื่อนไปครบวงจรคุณภาพและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในขั้นการปรับปรุงพัฒนา (Act) นั้นมีความหมายเป็น ๒ นัย กล่าวคือ นัยแรก ถ้าพบว่าผลการประเมินคุณภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์ อยู่ในเกณฑ์ที่ดี ก็รักษาวិธีปฏิบัติที่ดี (Best practice) ไว้ แล้วนำมาจัดทำเป็นมาตรฐานการปฏิบัติงาน (Standard) ของสถานศึกษา ส่วนนัยที่สอง ถ้าผลการประเมินไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ ต้องนำผลการประเมินมาพิจารณา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เพื่อการวางแผนปรับปรุงพัฒนา (Plan) ในปีต่อไป รวมทั้งเรื่องที่ไม่เป็นปัญหาที่ต้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น การพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามกลไกของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ก็จะขับเคลื่อนสู่การปรับปรุงพัฒนาตามวงจรคุณภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน คุณภาพการศึกษาก็จะพัฒนาขึ้นตามลำดับ แม้แต่มาตรฐาน

กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย ๔ แนวคิด ดังนี้ แนวคิดที่ ๑ กระบวนการพัฒนาโดยใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาด แนวคิดที่ ๒ การจัดการความรู้ แนวคิดที่ ๓ การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และแนวคิดที่ ๔ การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑. กระบวนการพัฒนาโดยใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาด (Data Wise Improvement Process)

แนวคิด

การใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาดเป็นกระบวนการนำข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ที่สถานศึกษามีอยู่มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน หรือด้านอื่น ๆ โดยข้อมูลสารสนเทศเหล่านี้ได้มาจากผลการประเมินจากแหล่งต่าง ๆ

ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น ผลการประเมินผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการทดสอบระดับท้องถิ่น ผลการทดสอบระดับชาติ เป็นต้น

ขั้นตอนการใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาด

ขั้นตอนการนำข้อมูลไปใช้อย่างชาญฉลาด แบ่งได้เป็น ๓ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ คือ การจัดเตรียมข้อมูล เป็นระยะที่สถานศึกษาจัดทำข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ สำหรับใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น ข้อมูลการบริหารจัดการ ข้อมูลการจัดการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการเตรียมการครั้งนี้ได้มาจากการกระบวนการติดตาม ตรวจสอบหรือประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

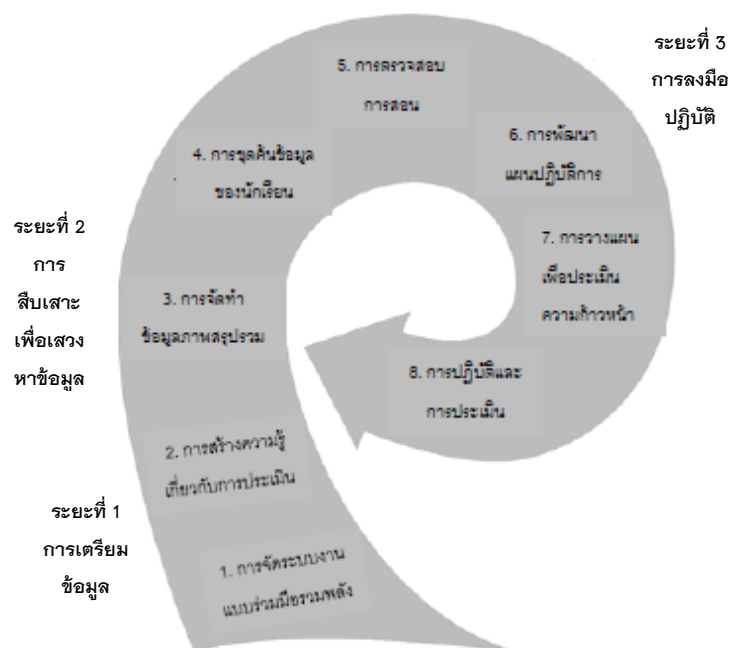
ระยะที่ ๒ การสืบเสาะเพื่อวางแผนการใช้ข้อมูล เป็นระยะที่สถานศึกษาต้องกำหนด ออกแบบ หาแนวทาง และแบบแผน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ หรือการจัดการเรียนการสอน

ระยะที่ ๓ การลงมือปฏิบัติงาน เป็นระยะที่สถานศึกษาลงมือปฏิบัติงานตามแนวทางและแบบแผนที่กำหนดไว้ข้างต้น ซึ่งถือเป็นขั้นตอนการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษา หรือการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามแนวทางหรือแบบแผนที่กำหนดไว้ ในขั้นตอนนี้ สถานศึกษาสามารถนำผลจากการปฏิบัติงานไปสะท้อนกลับ (reflect) เพื่อปรับปรุงจุดด้อยของการดำเนินงานในระยะแรกเพื่อให้เกิดเป็นวงจรของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องได้

จากแผนภาพที่ ๒ เป็นวงจรการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาดสำหรับการจัดการเรียนรู้ของครู สรุปได้ดังนี้

- ระยะการเตรียมการข้อมูล เป็นขั้นตอนที่ครูต้องมีการวางแผนและจัดระบบการเรียนการสอนและระบบการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน
- เมื่อเข้าสู่ระยะสืบเสาะเพื่อวางแผนการใช้ข้อมูล ครูต้องมีวิธีการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความสามารถของผู้เรียน ทั้งในด้านจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาของผู้เรียน รวมทั้งมีการตรวจสอบและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของตนเอง
- และเมื่อเข้าสู่ระยะการลงมือปฏิบัติงาน ครูต้องมีการพัฒนารูปแบบ วิธีการ หรือแนวทางการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งอาจเป็นแผนการจัดการเรียนรู้หรือแผนปฏิบัติงานของครูที่สอดคล้องกับข้อมูลด้านคุณภาพของผู้เรียนที่ได้วิเคราะห์ไว้ แล้วจึงลงมือจัดการเรียนการสอน/ปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ ดำเนินการประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ได้ข้อมูล

สารสนเทศของผู้เรียน และสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินความก้าวหน้าไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพตามวงจรการพัฒนาคุณภาพเพื่อใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาดต่อไป



แผนภาพที่ ๒ การใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาดสำหรับการจัดการเรียนรู้ของครู
(ปรับปรุงจาก Boudett, City & Murnane, ๒๐๐๖)

ขั้นตอนการใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาดเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู

ระยะที่ ๑ การเตรียมการข้อมูล

ขั้นที่ ๑ การวางระบบการทำงานที่ใช้หลักการร่วมมือรวมพลัง

การวางระบบการทำงานที่ใช้หลักการร่วมมือรวมพลัง เป็นขั้นตอนที่บุคลากรของสถานศึกษาทุกฝ่ายได้ร่วมกันทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลด้านคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งอาจใช้วิธีการสนทนาพูดคุย อภิปราย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลด้านต่างๆ โดยในกระบวนการดำเนินงานดังกล่าวนี้ยังสามารถช่วยเพิ่มสมรรถนะการทำงานของบุคลากรให้สูงขึ้นอีกด้วย ซึ่งจะทำให้บุคลากรเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับข้อมูลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน รวมทั้งสามารถนำข้อค้นพบที่ได้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปสู่การวางแผนและลงมือพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนการสอนต่อไปอีกด้วย

ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นผู้มีบทบาทหลักที่จะต้องเป็นผู้นำในการพูดคุย อภิปราย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลและผลการประเมินของผู้เรียนร่วมกับบุคลากรทุกคนภายในโรงเรียน นอกจากนี้จะต้องมีการสร้างวัฒนธรรมการใช้ข้อมูล (data culture) เพื่อให้มีการนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน และสร้างวัฒนธรรมของการสืบเสาะแสวงหาความรู้ (culture of inquiry) เพื่อให้บุคลากรเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษา โดยบุคลากรทุกฝ่ายจะต้องมีความตระหนัก รับผิดชอบ และเห็นคุณค่าของการปฏิบัติงานร่วมกัน

การดำเนินงานในขั้นนี้ สถานศึกษาต้องกำหนดผู้รับผิดชอบด้านข้อมูลโดยกำหนดให้มีกิจกรรมการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ การจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ การกำหนด

โครงสร้างของคณะทำงานหรือผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการนำข้อมูลไปใช้วางแผนและพัฒนาคุณภาพ การจัดทำตารางเวลาเพื่อให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานร่วมกันเกี่ยวกับการนำข้อมูลไปใช้ รวมถึงการอำนวยความสะดวกเพื่อให้เกิดการทำงานแบบร่วมมือรวมพลัง เป็นต้น

ขั้นที่ ๒ การพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการประเมินให้กับครู

การพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการประเมินให้กับครู เป็นขั้นตอนที่สำคัญในระหว่างการเตรียมการข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถและทักษะทางด้านการประเมิน เนื่องจากการประเมินเป็นกระบวนการที่จะทำให้ครูได้มาซึ่งข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียน หากครูมีความรู้ความสามารถและทักษะทางด้านการประเมิน มีเทคนิคหรือวิธีการประเมินที่เหมาะสม ก็จะทำให้ผลการประเมินที่ได้มามีความตรง ถูกต้อง และสามารถสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

ระยะที่ ๒ การสืบเสาะเพื่อวางแผนการใช้ข้อมูล

ขั้นที่ ๓ การจัดทำข้อมูลภาพรวมทั่วไปของผู้เรียน

การจัดทำข้อมูลภาพรวมทั่วไปของผู้เรียน เป็นขั้นตอนที่มีการนำข้อมูลซึ่งเป็นผลการประเมินจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งผลการประเมินภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา มาสรุปและจัดทำเป็นข้อมูลภาพรวมของผู้เรียน โดยอาจนำเสนอในรูปแบบของตาราง แผนภาพ แผนภูมิ กราฟ เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เข้าใจข้อมูลได้ง่ายยิ่งขึ้น และทำให้สามารถแปลความหมายของข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน ซึ่งสถานศึกษาอาจกำหนดผู้รับผิดชอบหรือแต่งตั้งคณะทำงานในการดำเนินการจัดทำข้อมูลภาพรวมทั่วไปของผู้เรียนขึ้นมาก็ได้

ขั้นที่ ๔ การวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง

หลังจากมีการพูดคุย อภิปราย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลภาพรวมทั่วไปของผู้เรียนแล้ว ครูต้องมีวิธีการเพื่อระบุถึงลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนภายใต้ข้อมูลผลการประเมินอย่างรอบด้าน รวมทั้งระบุสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น อาจมีการสำรวจ ตรวจสอบความสอดคล้องและความถูกต้องของข้อมูลผู้เรียนจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ร่วมด้วย การดำเนินการดังกล่าวนี้ ยังสามารถช่วยทำให้ครูเข้าใจผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น และทำให้รู้ถึงจุดที่ควรพัฒนาอันเกิดจากการจัดการเรียนรู้ของตนเองได้ด้วยเช่นกัน

ขั้นที่ ๕ การตรวจสอบการจัดการเรียนการสอนของครู

การตรวจสอบการจัดการเรียนการสอนของครู เป็นขั้นตอนที่ครูสำรวจตรวจสอบ และวิเคราะห์กระบวนการจัดการเรียนการสอนของตนเองว่ามีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้นำข้อมูลไปสู่การวางแผนและออกแบบการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน และสอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนที่ควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสนับสนุน ส่งเสริม และช่วยเหลือครูให้มีทักษะด้านการสำรวจตรวจสอบการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การนิเทศภายใน การจัดให้มีพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ การจัดหาผู้เชี่ยวชาญภายนอกมาให้ความรู้เพิ่มเติมกับครู เป็นต้น นอกจากนี้ ควรให้ครูได้มีการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาสาระที่สอนกับสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในห้องเรียน และมีการวิเคราะห์ถึงรูปแบบและเทคนิคการสอนต่าง ๆ เพื่อเลือกนำมาใช้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่สอน เป็นต้น

ระยะที่ ๓ การลงมือปฏิบัติงาน

ขั้นที่ ๖ การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ / แผนปฏิบัติงานของครู

หลังจากที่ได้มีการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพของผู้เรียนและมีการตรวจสอบการจัดการเรียนการสอนของครูแล้ว ขั้นตอนต่อมา คือ การตัดสินใจกำหนดกลยุทธ์การเรียนการสอน (instructional strategy) หรือกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาผู้เรียน ซึ่งในขั้นตอนนี้ สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูทุกคนได้มีโอกาสทำงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดการร่วมมือรวมพลังกัน มีการวิเคราะห์ถึงกลยุทธ์ และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ครูได้เลือกไว้ว่ามีจุดเด่นอย่างไร และมีเหตุผลอะไรที่ได้เลือกใช้วิธีการดังกล่าว เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียนของตนเอง

นอกจากนี้ สถานศึกษาควรได้นำกลยุทธ์และกระบวนการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ได้เลือกไว้แล้ว มานำเสนอในแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา โดยมีการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งถือเป็นการสร้างความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ภายใน (internal accountability) ร่วมกันของครู

ขั้นที่ ๗ การวางแผนเพื่อประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน

การวางแผนเพื่อประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นขั้นตอนที่ครูจะต้องออกแบบเพื่อตรวจสอบว่าการจัดการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร รวมถึงมีการวางแผนเกี่ยวกับช่วงเวลา วิธีการประเมิน และขั้นตอนเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าของผู้เรียน ซึ่งจะทำให้กระบวนการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ ๘ การปฏิบัติและการประเมินผล

การปฏิบัติและการประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ครูทุกคนได้ลงมือจัดการเรียนการสอนตามแผนที่กำหนดไว้ และมีการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน ในขั้นตอนนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีการตรวจสอบหรือประเมินผลการปฏิบัติงานของครู โดยใช้ข้อคำถาม จำนวน ๔ ข้อ เป็นแนวทางในการตรวจสอบหรือประเมินการปฏิบัติการสอนของครู ดังนี้

- (๑) ครูทุกคนได้ดำเนินการในเรื่องเดียวกันหรือไม่
- (๒) ครูทุกคนปฏิบัติการสอนตามที่กำหนดไว้ว่าจะดำเนินการหรือไม่
- (๓) ผู้เรียนได้เรียนรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่
- (๔) สถานศึกษาของเราจะดำเนินการอะไรต่อไปข้างหน้า

กระบวนการนำแผนสู่การปฏิบัติในขั้นตอนนี้ถือเป็นการตรวจสอบว่ากลยุทธ์การสอนหรือกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้หรือไม่อย่างไร

แนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาด

เพื่อให้เห็นแนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการนำแนวคิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาดมาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินงาน ๘ ขั้นตอนหลักดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ดังแผนภาพที่ ๓



แผนภาพที่ ๓ แนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาด เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาดเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั่วทั้งโรงเรียน ที่ต้องอาศัยการร่วมมือรวมพลังจากบุคลากรทุกฝ่าย โดยจำเป็นต้องมีการสร้างวัฒนธรรมการใช้ข้อมูลให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาและเน้นจุดที่ควรพัฒนาอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นกลไกหลักสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริม และเป็นผู้ดำเนินการดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเป็นวงจรการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทภาระหน้าที่หลักของสถานศึกษาในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่ยั่งยืน

๒. การจัดการความรู้ (Knowledge Management)

แนวคิด

การจัดการความรู้เป็นแนวคิดที่สามารถนำไปปฏิบัติ เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนเป็นไปตามวงจรคุณภาพ PDCA และทำให้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในขั้นตอน A (Act): ซึ่งการดำเนินงานอย่างเหมาะสมจำเป็นจะต้องพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโรงเรียนอย่างรอบด้าน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง พัฒนา และแก้ไขจุดบกพร่องต่าง ๆ แล้วนำไปสู่การกำหนดแผนงานและการปฏิบัติงาน ตามลำดับ

โดยหลักการแล้ว การจัดการความรู้เป็นการสร้างและใช้ความรู้ขององค์กร ได้แก่

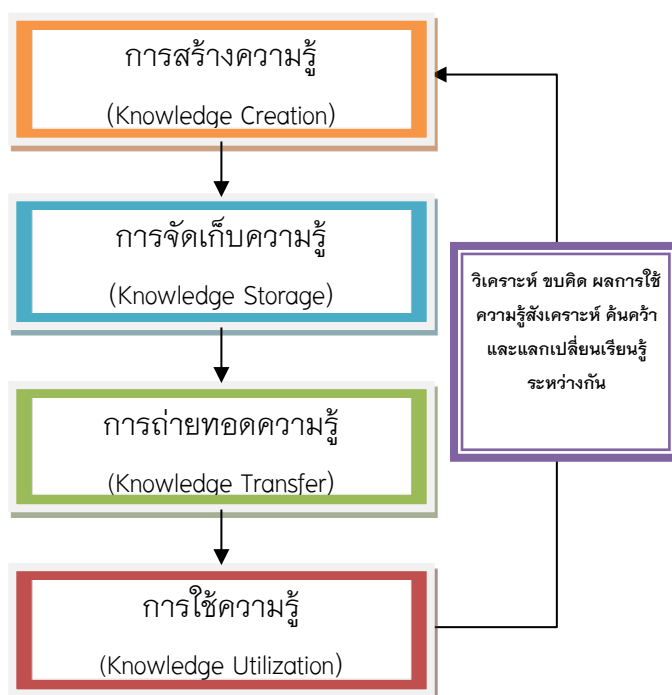
- ความรู้ที่อยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) คือ ความรู้ที่เป็นประสบการณ์ หรือภูมิปัญญา ที่ไม่ได้อยู่ในรูปของเอกสาร
- ความรู้ที่ชัดแจ้ง (Explicit Knowledge) คือ ความรู้/ข้อมูลที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และมีการเผยแพร่ในรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น รายงานผลการประเมินจากหน่วยงานต่าง ๆ รายงานผลการประเมินตนเอง หรือผลจากงานวิจัย เป็นต้น

การสร้างและการใช้ความรู้ขององค์กรเป็นไปเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เมื่อเกิดปัญหาข้อค้นพบ หรือประเด็นใหม่ ๆ ที่น่าสนใจที่เกิดจากการใช้ความรู้หรือการดำเนินงานที่ไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ จะต้องมีการดำเนินการกลับไปสร้างความรู้ใหม่อีกครั้ง เพื่อทำความเข้าใจประเด็นดังกล่าวที่เกิดขึ้น และนำความรู้ใหม่นั้นไปใช้เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายต่อไปให้ได้

เมื่อพิจารณาถึงการจัดการความรู้ในกรณีของสถานศึกษา ถือว่าเป็นการสร้างและใช้ความรู้ที่มีอยู่รอบด้าน เพื่อนำไปกำหนดแผนปฏิบัติงานประจำปี และการปฏิบัติงานตามวงจร PDCA อันนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการจัดการศึกษาของโรงเรียน และเมื่อใช้ความรู้แล้วพบว่าการทำงานไม่บรรลุเป้าหมายหรือบรรลุเป้าหมายบางส่วนแต่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการคิดวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์ให้เกิดความรู้ที่สามารถอธิบายการบรรลุเป้าหมายและไม่บรรลุเป้าหมายนั้น การวิเคราะห์สังเคราะห์จนเกิดความรู้ใหม่อีกครั้งก็คือการวนกลับไปยังการสร้างความรู้ใหม่อีกรอบนั่นเอง และจะวนเป็นวงจรอย่างนี้เรื่อย ๆ ไปไม่มีสิ้นสุด

การจัดการความรู้เน้นการให้ความสำคัญกับคนในองค์กรเป็นหลัก เนื่องจากเป็นผู้ขับเคลื่อนขั้นตอนของกระบวนการและสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพในทุกขั้นตอน และที่สำคัญคนเหล่านี้จะต้องอยู่บนฐานของความรู้ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เป้าหมายหลักของการจัดการความรู้ในองค์กรก็เพื่อพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการความรู้จึงเป็นกระบวนการพัฒนานคน เพื่อให้คนใช้ความรู้ในการพัฒนางานให้มีชิ้นงานหรือมีผลงานที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

การจัดการความรู้แบ่งออกได้เป็น ๔ ขั้นตอน ดังภาพที่ ๔



แผนภาพที่ ๔ ขั้นตอนการจัดการความรู้

การจัดการความรู้แต่ละขั้นตอน มีรายละเอียดดังนี้

- ขั้นตอนที่ ๑ การสร้างความรู้ (Knowledge Creation)** เป็นขั้นตอนของการได้มาซึ่งความรู้ที่จะนำไปใช้ วิธีการได้มาขององค์ความรู้ ได้แก่ การประชุม การพบปะพูดคุย การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน ตลอดจนการค้นคว้าจากตำรา เอกสาร งานวิจัย และรายงานผลการประเมินด้านต่าง ๆ เป็นต้น
- ขั้นตอนที่ ๒ การจัดเก็บความรู้ (Knowledge Storage)** เป็นขั้นตอนการจัดเก็บ รักษาองค์ความรู้ที่ได้จากการสร้างในขั้นตอนที่ ๑ ให้อยู่ในรูปแบบที่เหมาะสม สามารถสืบค้น หยิบจับ หรือนำมาใช้ได้อย่างสะดวก เช่น การจัดเก็บในรูปแบบรายงาน การจัดทำแฟ้มเอกสาร การบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ หรือความรู้ที่อยู่ในตัวคน เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๓ การถ่ายทอดความรู้ (Knowledge Transfer) เป็นขั้นตอนการเข้าถึงข้อมูลหรือการเผยแพร่ข้อมูลที่อยู่ในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถถ่ายโอนจากแหล่งหนึ่งไปยังแหล่งหนึ่ง ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประชุม การนำเสนอผลงานผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อ หรือกระบวนการทางการศึกษา เป็นต้น

ขั้นตอนที่ ๔ การใช้ความรู้ (Knowledge Utilization) เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปใช้ประโยชน์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรหรือการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

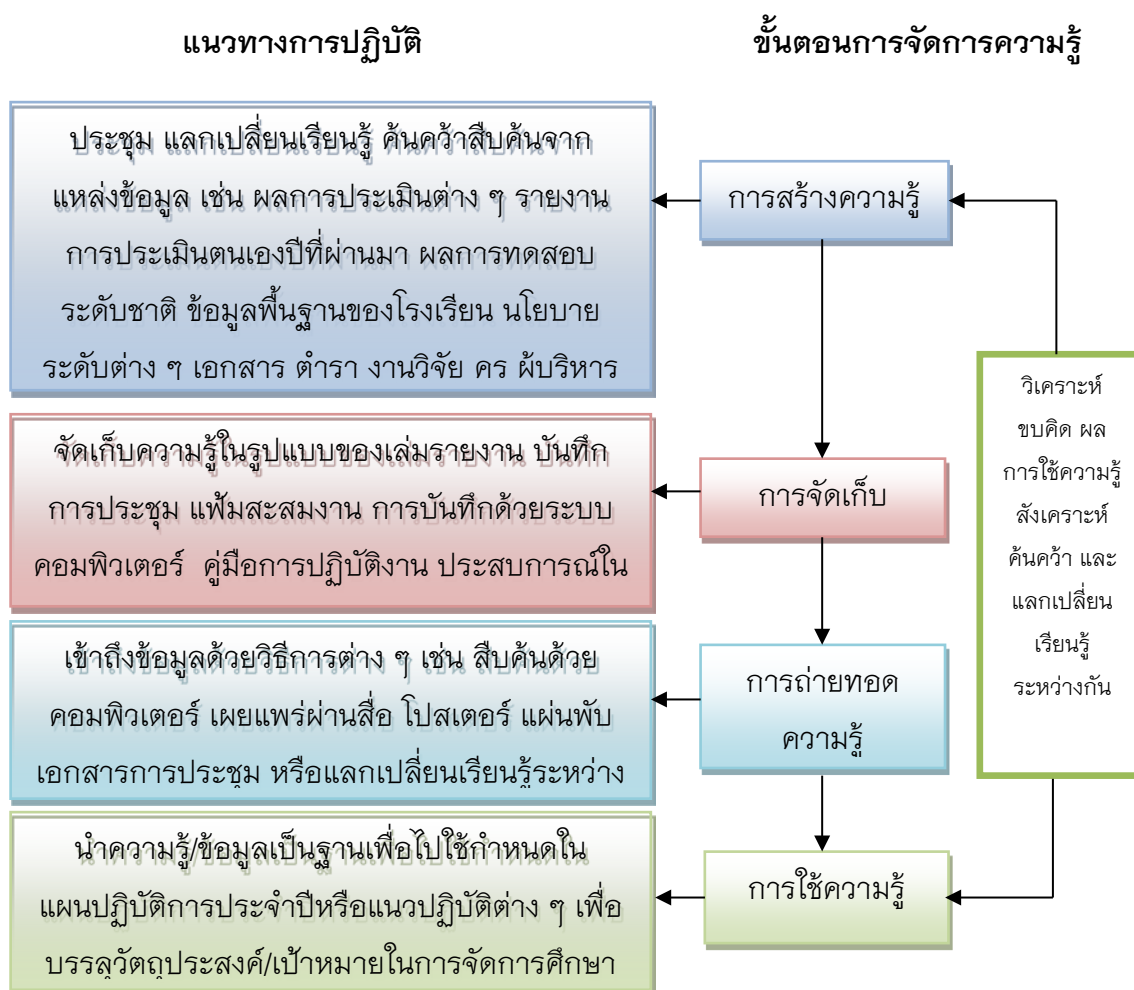
ขั้นตอนการจัดการความรู้ทั้ง ๔ ขั้นตอนข้างต้น จะมีการดำเนินการหรือปฏิบัติเป็น วัฏจักรต่อเนื่อง กล่าวคือ เมื่อมีการดำเนินการหรือปฏิบัติตั้งแต่ขั้นตอนที่ ๑ ขั้นการสร้างความรู้จนถึงขั้นที่ ๔ คือ ขั้นการใช้ความรู้ ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายก็จะได้ผลที่สะท้อนให้เห็นว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขบคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ หรือหาข้อมูลใหม่เพิ่มเติมเพื่อมาสนับสนุนหรืออธิบายผลที่เกิดขึ้นทั้งที่เป็นปัญหาและที่ประสบความสำเร็จ การอธิบายผลที่เกิดขึ้นดังกล่าวก็คือความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นนั่นเอง และเมื่อมีการนำความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นนี้ไปผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดการความรู้อีกครั้ง และเป็นวงจรต่อเนื่อง ซึ่งถือเป็นการพัฒนางานอย่างต่อเนื่องนั่นเอง

ประเด็นสำคัญของการจัดการความรู้ คือ คนในองค์กร ซึ่งถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่สุด ที่จะเป็นผู้ขับเคลื่อนให้การจัดการความรู้บรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมาย คือ ต้องเป็นคนที่ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นๆ เนื่องจากกระบวนการที่สำคัญของการจัดการความรู้ให้ประสบความสำเร็จ คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ด้วยวิธี

การต่าง ๆ และนำผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันนี้ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ของการจัดการความรู้จนกระทั่งนำความรู้ไปใช้งานและกลับมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันใหม่ต่อเนื่องกันไป

แนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพ

สถานศึกษาสามารถประยุกต์ขั้นตอนการจัดการความรู้ไปใช้ได้ตามความเหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน สรุปได้ดังแผนภาพที่ ๕

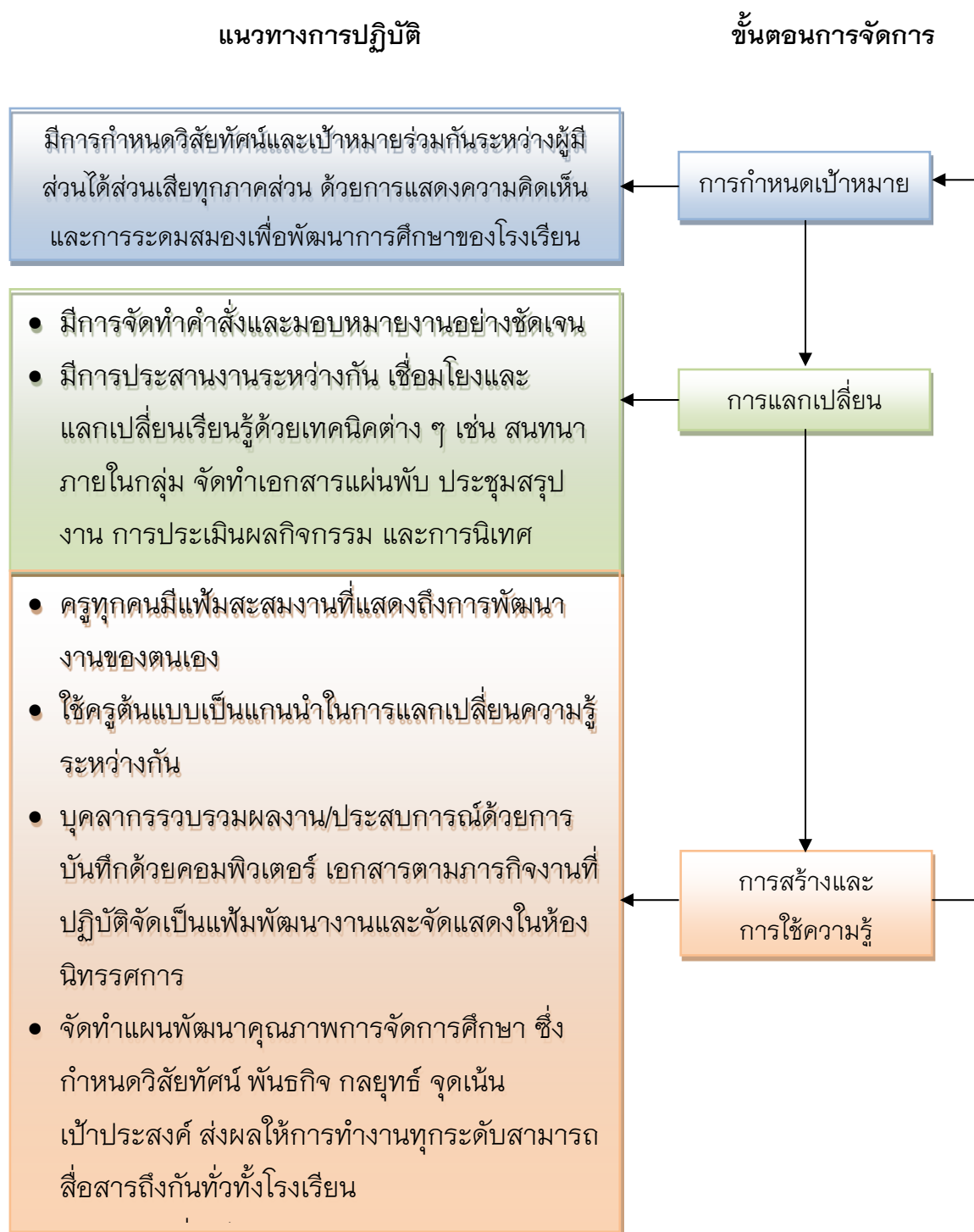


แผนภาพที่ ๕ แนวปฏิบัติการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาย่างต่อเนื่อง

กรณีตัวอย่างของโรงเรียนที่นำแนวคิดการจัดการความรู้ไปปฏิบัติ

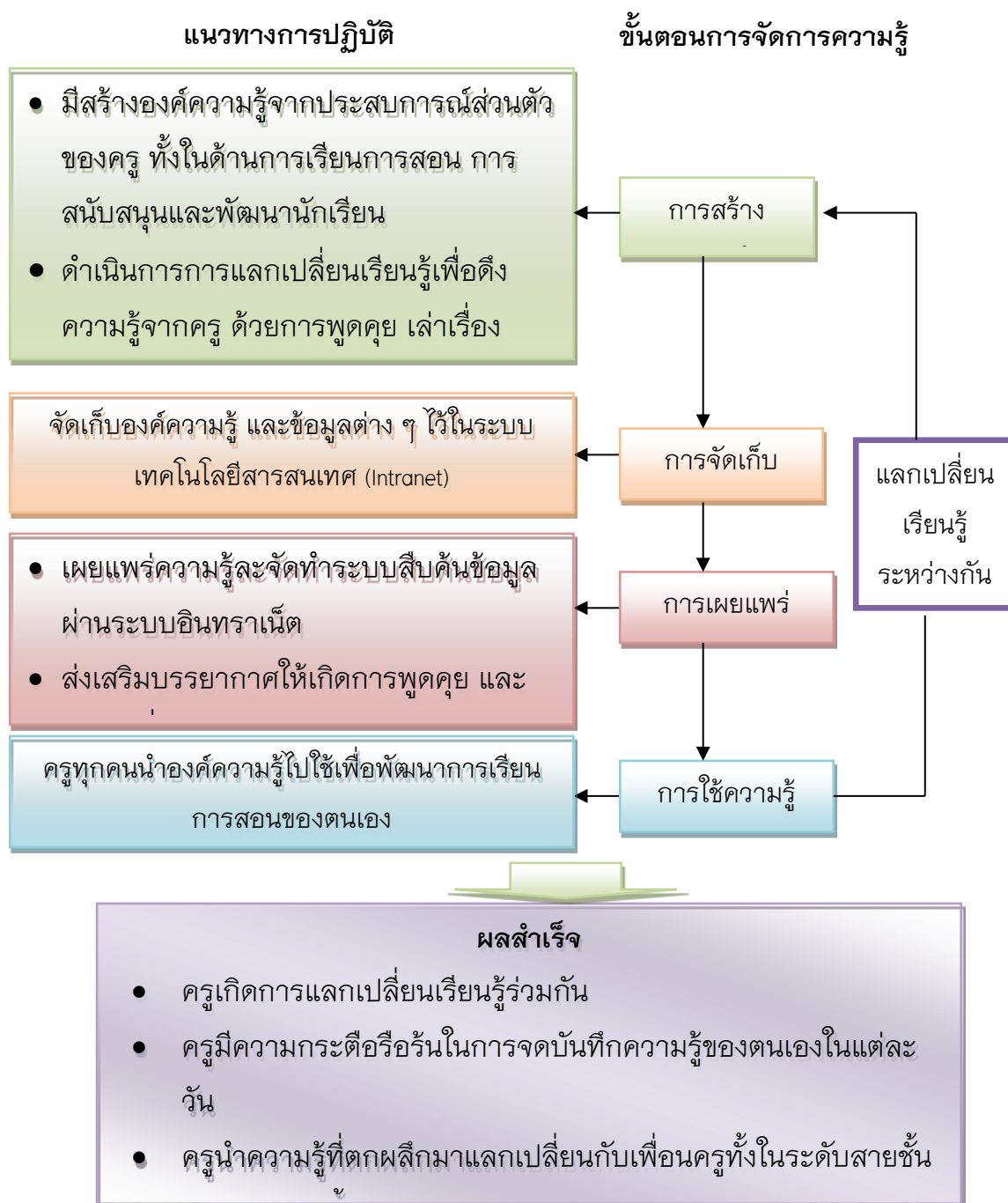
จากกรณีตัวอย่างของสถานศึกษาในการใช้แนวคิดการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาอย่างต่อเนื่องนั้น สถานศึกษาแต่ละแห่งมีขั้นตอนการดำเนินงานที่แตกต่างกันไป แต่มีหลักการและ เป้าหมายเดียวกัน คือ การสร้างและใช้ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังต่อไปนี้

กรณีศึกษาที่ ๑ สามารถสรุปขั้นตอนและรายละเอียดได้ดังแผนภาพที่ ๖



แผนภาพที่ ๖ ขั้นตอนการใช้การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนดาราศรี

กรณีศึกษาที่ ๒ เป็นการจัดการความรู้กับระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีขั้นตอนและรายละเอียดสรุปได้ดังแผนภาพที่ ๗



แผนภาพที่ ๗ ขั้นตอนการใช้แนวคิดการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากแนวคิด หลักการ ขั้นตอน และกรณีตัวอย่างของโรงเรียนที่นำแนวคิดการจัดการความรู้ไปปฏิบัติที่กล่าวไว้ข้างต้น จะเห็นได้ว่าการจัดการความรู้เป็นเรื่องที่ทุกองค์กร ทุกคนสามารถทำได้ การจัดการความรู้ต้องเริ่มที่คนในองค์กรที่จะต้องเป็นนักปฏิบัติที่ทำงานด้วยความรับผิดชอบ และจะต้องมีคุณลักษณะสำคัญคือ ใจกว้าง ยอมรับฟังความเห็นของผู้อื่น พร้อมเป็นผู้รับและพร้อมเป็นผู้ให้ นอกจากนี้ ต้องเสียสละเวลาสำหรับรวมกลุ่มเพื่อนร่วมงานและเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

นอกจากนี้ ในการจัดการความรู้จำเป็นจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนก่อนลงมือปฏิบัติตามกระบวนการจัดการความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการนำความรู้ที่ได้มาแก้ไขตลอดจนพัฒนาต่อยอดการทำงาน มีการเชื่อมโยงเครือข่าย การประยุกต์ใช้ข้อมูล ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อขยายขอบเขตของความรู้และโลกแห่งการเรียนรู้ให้กว้างขวางขึ้น

สำหรับเครื่องมือสำคัญในการจัดการความรู้ ได้แก่ รูปแบบการจัดการความรู้รูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสถานศึกษาสามารถศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้เลือกและประยุกต์ใช้ได้ตามความสนใจและความเหมาะสมกับบริบทของตน เมื่อการจัดการความรู้เกิดขึ้นก็จะส่งผลให้เกิดความรู้ใหม่ การพัฒนานวัตกรรม การพัฒนางาน การพัฒนาคน การพัฒนาองค์กรจนกระทั่งเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่บรรลุความเป็นชุมชนเป็นหมู่คณะ ความเอื้ออาทรระหว่างกันในที่ทำงาน และเมื่อทำอย่างต่อเนื่องจนเป็นวิถีชีวิตของคนในองค์กรจะก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนในที่สุด

วงจรการจัดการความรู้ (KM) ให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน



Knowledge Management : KM

๓. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

แนวคิด

เครือข่ายเป็นกลุ่มของบุคคลและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในกลุ่มหรืออาจมีการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มที่เกิดจากการรวมตัวกันของบุคคลด้วยความสมัครใจ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน ประสานงานเชื่อมโยงกัน สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ภายใต้รูปแบบหรือระเบียบโครงสร้างที่บุคคล องค์กร หรือสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระต่อกัน

เครือข่ายการเรียนรู้ หมายถึง การเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร สาระ ความรู้ จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียน ผู้สอน และสถานศึกษาสามารถนำเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เครือข่ายการเรียนรู้ที่สำคัญ มีดังนี้

๑) บ้าน/ครอบครัว เป็นเครือข่ายการเรียนรู้แห่งแรกและมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เรื่องของตนเอง ครอบครัว คุณธรรม และจริยธรรม ฯลฯ จากการปฏิบัติจริงที่บ้าน

๒) ชุมชน เป็นเครือข่ายการเรียนรู้ที่หมายถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์กร หน่วยงาน สถาบัน สถานประกอบการ ฯลฯ ซึ่งเป็นแหล่งรวมของความรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายในชุมชน

๓) เครือข่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา ได้แก่ เครือข่ายอินเทอร์เน็ต สื่อวัสดุอุปกรณ์ สื่อโสตทัศนูปกรณ์ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อโทรคมนาคม มัลติมีเดีย ฯลฯ ที่สามารถนำมาใช้ในการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

เครือข่ายการเรียนรู้ ประกอบด้วยกลุ่มย่อย ๆ ซึ่งมีอยู่อย่างหลากหลาย เช่น เครือข่ายภายในโรงเรียน ประกอบด้วยเครือข่ายครูตามระดับชั้น ระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือเครือข่ายระหว่างโรงเรียน เพื่อร่วมมือกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่น เครือข่ายโรงเรียนขนาดเล็ก เครือข่ายกลุ่มสถานศึกษา เครือข่ายวิชาการ เครือข่ายกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นต้น โดยข้อมูลสารสนเทศและทรัพยากรที่ใช้ในเครือข่าย เช่นนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนรู้ วิธีการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสถานศึกษา รวมถึงคุณภาพของผู้เรียนและความสำเร็จ กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ เคล็ดลับในการใช้เทคโนโลยี และมุมมองที่มีต่อผู้บริหารและการบริหารจัดการ เป็นต้น

ประโยชน์จากการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

ประโยชน์ระดับบุคคล มีดังนี้

๑) ทำให้เกิดการพัฒนาคำรู้ใหม่ ๆ การได้พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลต่าง ๆ ภายในองค์กร ทำให้สามารถรับรู้ถึงความคิดหรือข้อมูลใหม่ ๆ ทำให้ทันโลกทันเหตุการณ์

๒) ทำให้เกิดการพัฒนาร่างกายจากการประมวลผลข้อมูล สามารถใช้ข้อมูลที่รับรู้มาเพื่อการพัฒนาตนเอง ทำให้ตนเองการเปลี่ยนแปลงตนเองที่ดีขึ้นตลอดเวลา

๓) ทำให้มีการปรึกษา และมีเพื่อนร่วมคิดที่หลากหลายรูปแบบหลายความคิด เมื่อมีปัญหาหรืออุปสรรคในการทำงาน ก็สามารถสอบถามความเห็นจากเพื่อนที่เป็นเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้ได้แนวทางเลือกที่หลากหลายที่จะเป็นข้อมูลมากเพียงพอที่จะตัดสินใจหาทางออกกับปัญหาหรืออุปสรรคที่กำลังเผชิญอยู่

๔) ทำให้เกิดการจุดประกายความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ที่แตกต่างงานปัจจุบันที่ทำอยู่

ประโยชน์ระดับหน่วยงาน มีดังนี้

๑) เป็นเวทีสำหรับแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ ให้ความช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาช่วยสนับสนุนและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

๒) ช่วยสร้างการทำงานเป็นทีม สามารถระดมความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และหลากหลายทำให้งานมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จที่ดี

๓) เปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามความสนใจ

๔) สามารถเผยแพร่และประชาสัมพันธ์งานได้อย่างทั่วถึง

๕) ทำให้การบริหารจัดการทรัพยากรมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

แนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้มีการระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษาขั้น สามารถสรุปขั้นตอนการสร้างเครือข่ายไว้ ๓ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนแรก คือ วิธีการแสวงหา ซึ่งเป็นการประชาสัมพันธ์เพื่อหาสมาชิก เช่น ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ การใช้วิธีการบอกต่อ การใช้วิธีการรับสมัครสมาชิกที่มีความสมัครใจ รวมทั้งการเชิญชวนบุคคลต่าง ๆ ตลอดจนชุมชนเข้าร่วมเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็ง

ขั้นตอนที่สอง คือ ยุทธศาสตร์การรณรงค์ ซึ่งจะต้องดำเนินการ ดังนี้

(๒.๑) สร้างความตระหนักของการสร้างเครือข่าย เช่น ส่งเสริมให้เกิดความตระหนักว่าเครือข่ายมีประโยชน์อย่างไร

(๒.๒) ให้ความสำคัญกับสมาชิกเครือข่ายและส่งเสริมให้มีบทบาทและมีส่วนร่วม

(๒.๓) สร้างผลงานให้เป็นที่ยอมรับเพื่อให้ยุทธศาสตร์การรณรงค์ได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้น

(๒.๔) สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของแก่สมาชิกเครือข่ายและกระตุ้นให้สมาชิกร่วมเป็นแกนนำในการดำเนินงาน

(๒.๕) ใช้ยุทธศาสตร์ในการจูงใจและเสริมด้วยยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์เพื่อให้การรณรงค์ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่สาม คือ กิจกรรมการดำเนินงาน โดยดำเนินการดังนี้

(๓.๑) ศึกษาปัญหา กำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์และแผนที่ชัดเจน

(๓.๒) สร้างแกนนำ เผยแพร่วัตถุประสงค์ของการตั้งเครือข่าย

(๓.๓) หาสมาชิก และจัดทำทำเนียบสมาชิก

(๓.๔) ระดมความคิดร่วมกันทั้งรูปแบบที่เป็นทางการ เช่น การประชุม หรือรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ เช่น การพบหารือ

(๓.๕) แบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิก พัฒนาจุดด้อยและส่งเสริมจุดเด่นของเครือข่าย

(๓.๖) เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ ขยายผลเชื่อมโยงเครือข่ายอื่น ๆ

(๓.๗) มีการระดมทรัพยากรเพื่อใช้ในการดำเนินงานเครือข่าย

(๓.๘) จัดตั้งคลินิกเครือข่ายเพื่อให้คำแนะนำกับสมาชิก

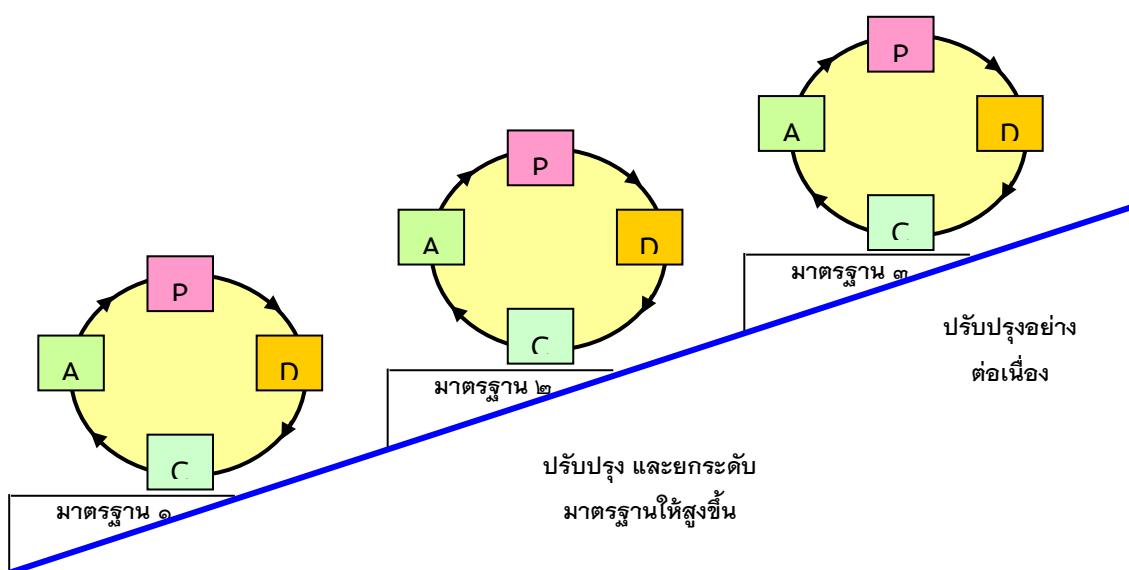
(๓.๙) มีการรายงานผลการปฏิบัติงานและติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

๔. การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ (Evaluation Utilization)

แนวคิด

การนำผลการประเมินไปใช้เป็นแนวคิดหนึ่งสำหรับการปฏิบัติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่แล้วสถานศึกษาจะใช้กระบวนการของวงจร PDCA ในการบริหารจัดการการศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในที่นี้ ก็คือมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาซึ่งจะช่วยให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางในการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ คือการนำผลการประเมินด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษามาใช้ในการกำหนดแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องเหมาะสม และทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมายการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้นั่นเอง

ผลการประเมินของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นสารสนเทศ ดังนั้น สถานศึกษาควรนำผลการประเมินทั้งผลการประเมินคุณภาพภายในและผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาพิจารณาร่วมกันเพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ แล้วนำผลการประเมินดังกล่าวมาพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังแผนภาพที่ ๘



แผนภาพที่ ๘ วงจรการใช้ผลการประเมินเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

จากแผนภาพที่ ๘ อธิบายได้ว่าเมื่อสถานศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามวงจรคุณภาพ PDCA ไปบรรลุเป้าหมายคุณภาพตามมาตรฐานตำแหน่งที่ ๑ แล้ว สถานศึกษาก็ต้องพัฒนามาตรฐานให้สูงขึ้นตามมาตรฐานตำแหน่งที่ ๒ และ ๓ โดยดำเนินการพัฒนาคุณภาพตามวงจร PDCA เพื่อกำหนดแผนงานใหม่ โดยใช้ผลการประเมินมากำหนดแผนงานว่าจะสามารถพัฒนาไปถึงมาตรฐานตำแหน่งที่ ๒ และ ๓ ได้อย่างไร

การนำเสนอสารสนเทศจากการประเมินไปใช้ประโยชน์สามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น การทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ประเมิน การนำไปใช้สนับสนุนยืนยันการตัดสินใจ และการนำไปใช้เชิงปฏิบัติการ ดังนั้น ผู้ใช้ผลการประเมินต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับระดับของงาน ซึ่งรูปแบบการนำผลการประเมินไปใช้มี ๔ รูปแบบ ดังนี้

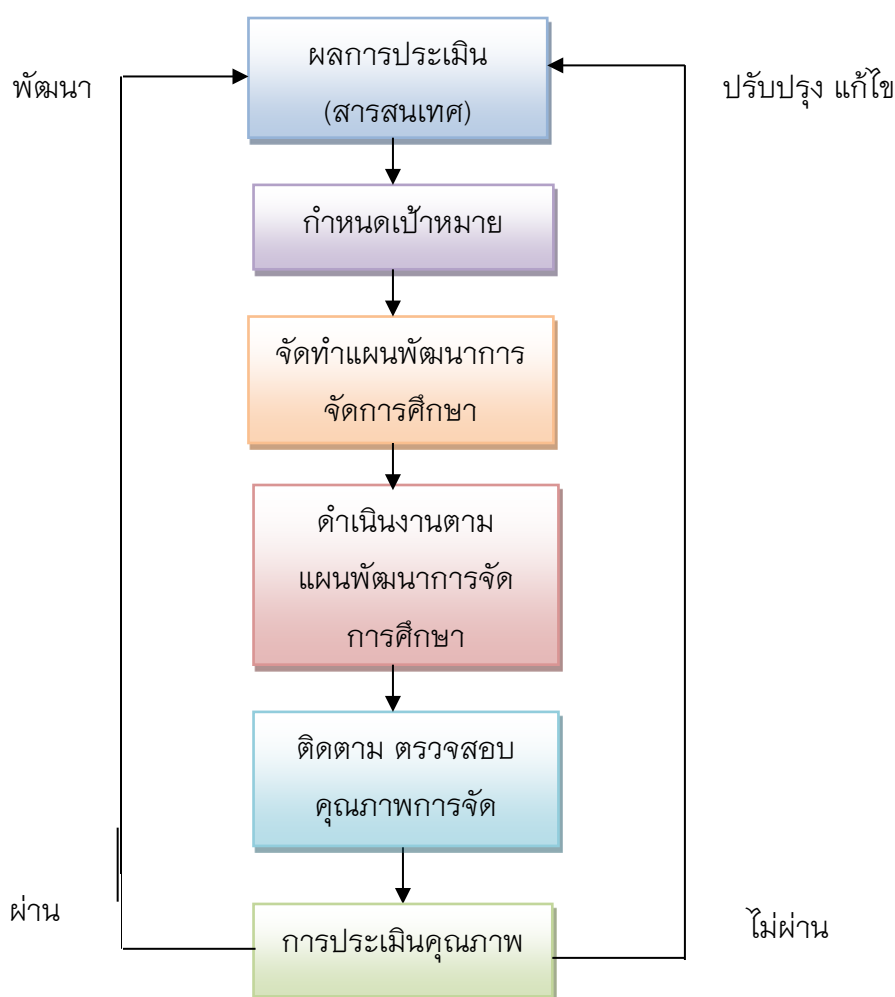
๑. **การใช้ผลประเมินในเชิงความคิด** เป็นการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อจุดประกายความคิดหรือสะท้อนความคิดของผู้เกี่ยวข้องต่อสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้เกี่ยวข้องเกิดความรู้ความเข้าใจต่อสิ่งที่มุ่งประเมินมากขึ้น โดยไม่ได้นำผลการประเมินไปสู่การตัดสินใจโดยตรงเพื่อการจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม
๒. **การใช้ผลประเมินในเชิงตรวจสอบยืนยัน** เป็นการนำผลการประเมินไปใช้เป็นเหตุผลสนับสนุนหรือยืนยันผลการตัดสินใจในการกำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ทำให้แนวทาง/นโยบายที่เลือกใช้นั้นน่าหนักและมีความถูกต้อง เหมาะสมมากยิ่งขึ้น
๓. **การใช้ผลประเมินในเชิงสัญลักษณ์** เป็นการนำผลการประเมินไปใช้เพื่อเป็นเครื่องมือติดตามกำกับ หรือควบคุมการประเมินว่าได้มีการดำเนินงานตามแนวทาง ระเบียบ ขั้นตอนที่กำหนดไว้เพื่อให้กระบวนการประเมินมีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับ
๔. **การใช้ผลประเมินในเชิงปฏิบัติ** เป็นการนำผลการประเมินไปใช้โดยตรงในทางปฏิบัติ ถือเป็นเครื่องมือหรือวิธีการในการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขการปฏิบัติงาน เพื่อทำให้เกิดผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามมา

จะเห็นได้ว่าการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์เกิดได้ใน ๒ ระดับ คือ **ระดับการใช้ผลการประเมินในเชิงความคิด** เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจและได้เรียนรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ประเมิน และ**ระดับการใช้ผลการประเมินในเชิงปฏิบัติการ** เป็นส่วนผสมของ ๓ รูปแบบ ได้แก่ การใช้ในเชิงตรวจสอบยืนยัน การใช้ในเชิงสัญลักษณ์ และการใช้ในเชิงปฏิบัติ ก่อให้เกิดผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากกระบวนการดังกล่าว ผลกระทบของการประเมิน สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งระดับบุคคลและระดับสถานศึกษา ได้แก่ การสร้างวัฒนธรรมของสถานศึกษา ระเบียบ ข้อบังคับ วิธีดำเนินงาน และพฤติกรรมของบุคลากรในสถานศึกษา กล่าวได้ว่ากระบวนการประเมิน การใช้ผลการผลการประเมิน และผลกระทบของการประเมิน มีความสัมพันธ์กันอย่างแนบแน่น แสดงดังแผนภาพที่ ๔



แผนภาพที่ ๙ ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการประเมิน การใช้ผลการประเมิน และผลกระทบของการประเมิน

จากแผนภาพที่ ๙ การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะต่าง ๆ ขององค์กรหรือสถานศึกษา ซึ่งการนำผลการประเมินด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาไปใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการประเมินคุณภาพภายใน ผลการประเมินคุณภาพภายนอก และผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนของผู้เรียน ซึ่งสถานศึกษาจะต้องนำผลการประเมินต่าง ๆ มาดำเนินการให้อยู่ในลักษณะของสารสนเทศที่เหมาะสม สามารถนำมาใช้ได้อย่างสะดวก มีการเผยแพร่ผลการประเมินที่เป็นสารสนเทศแก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน สามารถนำไปสู่การใช้ประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ และสุดท้ายต้องมีการประเมินผลเพื่อศึกษาผลกระทบจากการนำผลการประเมินไปใช้ ซึ่งผลการประเมินนี้จะจุดเริ่มต้นหรือได้ข้อมูลใหม่ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในปีต่อ ๆ ไป วงจรของการใช้ประโยชน์จากข้อมูลจะพัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด ขั้นตอนการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องของโรงเรียนแสดงได้ ดังแผนภาพภาพที่ ๑๐



แผนภาพที่ ๑๐ การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ของสถานศึกษา

จากแผนภาพที่ ๑๐ สรุปได้ว่าในการนำผลการประเมินไปใช้นั้น สถานศึกษาควรดำเนินการดังนี้

๑. ศึกษาผลการประเมินหรือข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน โดยวิเคราะห์ปัญหาและสภาพต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งหาสาเหตุ และแนวทางการพัฒนา เพื่อกำหนดกลยุทธ์หรือแนวทางการพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้ผลการประเมินของสถานศึกษา
๒. กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
๓. จัดทำและดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพผู้เรียน
๔. นิเทศ กำกับ ติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่องตามแผนที่จัดทำไว้
๕. ประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในกรณีที่ผลการประเมินผ่านหรือเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ก็ให้ตั้งเป้าหมายใหม่เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพให้สูงขึ้น และกรณีที่ผลการประเมินไม่ผ่านหรือไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ก็นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไข โดยเริ่มต้นตามวงจรการพัฒนาคุณภาพใหม่ต่อไป

แนวปฏิบัติของสถานศึกษาในการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์

รูปแบบการใช้ ผลการประเมิน	แนวปฏิบัติของสถานศึกษา
๑.การใช้ผลการ ประเมินในเชิง ความคิด	● นำผลการประเมินมาสร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานที่เกิดขึ้นแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ● ใช้เป็นสารสนเทศในการกำหนดกรอบความคิดหรือการตัดสินใจในการดำเนินงานของสถานศึกษา
๒.การใช้ผลการ ประเมินในเชิง ตรวจสอบยืนยัน	● นำผลการประเมินมาสนับสนุนการตัดสินใจในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ
๓.การใช้ผลการ ประเมินในเชิง สัญลักษณ์	● นำผลการประเมินไปใช้ในการกำกับ ติดตาม และควบคุมการดำเนินงาน ● ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้
๔.การใช้ผลการ ประเมินในเชิง ปฏิบัติ	● นำแผนปฏิบัติการประจำปีที่ยังผลการประเมินสู่การปฏิบัติ ● ใช้ผลการประเมินเป็นเครื่องมือในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการประเมินไปใช้ในการประกันคุณภาพการศึกษา

๑. การที่จะนำผลการประเมินไปใช้ในเชิงปฏิบัติจะต้องเกิดขึ้นหลังการใช้ผลการประเมินในเชิงความคิดซึ่งเป็นการใช้ขั้นพื้นฐาน โดยการใช้ผลการประเมินนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้บริหารได้รับรู้สารสนเทศของการประเมินที่มีความหมายและตรงประเด็นกับความต้องการแล้วนำมาสังเคราะห์กับสารสนเทศเดิมเพื่อจัดระบบความรู้ จากนั้นจึงนำไปใช้ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทั้งด้านแนวคิดและมุมมอง รวมถึงการสร้างความคิดรวบยอดในการประเมิน

๒. การใช้ผลการประเมินจะมีความเป็นไปได้สูงและมีสัมฤทธิ์ผลขึ้นอยู่กับการสื่อสารและการสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ประเมินและผู้ต้องการใช้ผลการประเมิน

๓. ผลการประเมินมีความสัมพันธ์กับการนำผลการประเมินไปใช้และส่งผลกระทบในวงกว้างทั้งในด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการวางแผนดำเนินงานประเมินอย่างเหมาะสมและการสร้างแรงจูงใจในการแก้ปัญหา ร่วมกัน อาจลดผลกระทบที่ไม่พึงปรารถนาและเพิ่มผลกระทบในทางบวกด้วย

๔. สภาพการใช้ผลการประเมินขึ้นกับสภาพแวดล้อมหรือบริบทของการประเมิน ดังนั้นจะต้องมีการพิจารณาบริบทอย่างแท้จริงเพื่อวางแผนในทุกขั้นตอนและทำการประเมินที่จะนำไปสู่การใช้ประโยชน์จากผลการประเมิน

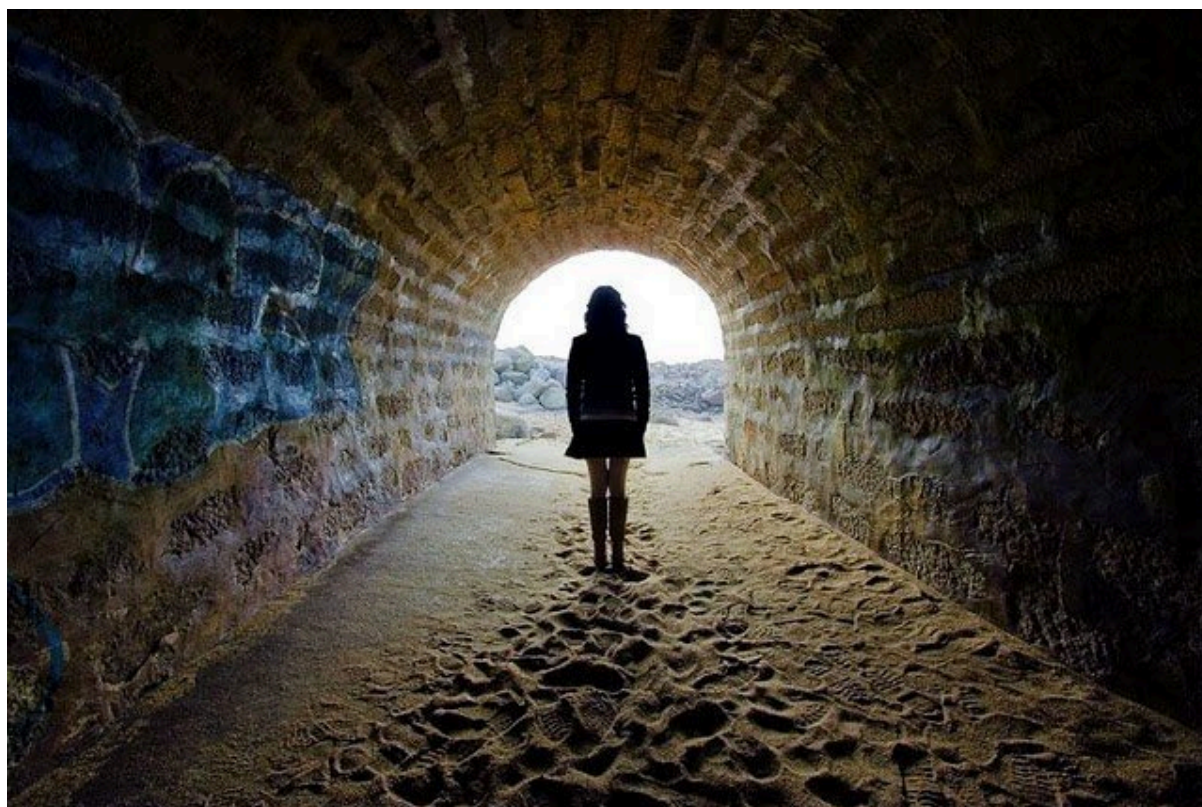
๕. การที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับรู้ เรียนรู้การประเมินร่วมกัน การประเมินจะนำไปสู่การใช้ผลการประเมินและเกิดผลกระทบในเชิงสร้างสรรค์

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์เป็นแนวคิดที่ช่วยให้สถานศึกษามีการกำหนดแผนงาน โครงการ วิธีปฏิบัติต่าง ๆ ในระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่อยู่บนพื้นฐานของข้อมูล/ความรู้ ซึ่งจะส่งผลให้การประกันคุณภาพการศึกษามีทิศทาง เป้าหมาย สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง และมุ่งสู่มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่บ่งบอกถึงการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องของสถานศึกษา

บทสรุป

แนวคิดต่าง ๆ ที่นำเสนอมาข้างต้น ประกอบด้วย กระบวนการพัฒนาโดยใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาด (Data Wise Improvement Process) การจัดการความรู้ (Knowledge Management) การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (Learning Network) และการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ (Evaluation Utilization) เป็นเพียงแนวคิดหนึ่งเท่านั้น ซึ่งยังมีแนวคิดอื่น ๆ อีกมากมายที่สถานศึกษาสามารถนำมาปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แนวคิดต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ได้เป็นการเพิ่มภาระงานแก่สถานศึกษาแต่อย่างใด แต่จะเป็นการเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือให้สถานศึกษาดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยที่กระบวนการบริหารงานของสถานศึกษาในปัจจุบันส่วนใหญ่ จะใช้กระบวนการของ PDCA ดังนั้น แนวคิดเหล่านี้จะเข้าไปเสริมอยู่ในขั้นของการปรับปรุงพัฒนา (Act) เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพิจารณาแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้อง เหมาะสม และถูกต้อง บนพื้นฐานของข้อมูลและความรู้ อันจะนำไปสู่การกำหนดแผนงานหรือวิธีปฏิบัติเพื่อการดำเนินงานของสถานศึกษาต่อไป ทั้งนี้ แนวคิดต่าง ๆ เหล่านี้ ต้องการให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เท้าทันการเปลี่ยนแปลง และใช้ข้อมูล/ความรู้เป็นฐานในการปฏิบัติงาน

การดำเนินตามแนวคิดเหล่านี้จะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษามีการพัฒนาการศึกษาที่อยู่บนพื้นฐานของข้อมูล การเปลี่ยนแปลง ความเป็นจริง เท้าทันสถานการณ์ปัจจุบันและสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และแสดงถึงการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องของสถานศึกษา.....



คณะจัดทำเอกสาร

ที่ปรึกษา

นายพิทยา ไชยมงคล

นายฉัตรชัย ทองสุทธิ

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๒๙

ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

คณะทำงาน

- | | |
|------------------------------|--------------|
| 1.นายพิชัย ญาณศิริ | ศึกษานิเทศก์ |
| 2.นางสาวสุกานดา ธิมา | ศึกษานิเทศก์ |
| 3.นางวาสนา ไชยรัตน์ | ศึกษานิเทศก์ |
| 4.นางสาวประยงค์ศรี พูลทรัพย์ | ศึกษานิเทศก์ |
| 5.นายสมรุต หรฺจันท์ | ศึกษานิเทศก์ |
| 6.นางสาวผ่องศรี สมยา | ศึกษานิเทศก์ |
| 7.นายอานนท์ วงศ์วิศิษฐ์รังสี | ศึกษานิเทศก์ |
| 8.นางจิรา ลังกา | ศึกษานิเทศก์ |
| 9.นางณัฐธภา ตรงดี | ศึกษานิเทศก์ |
| 10.นายธนา ฤทธิวรรณ | ศึกษานิเทศก์ |
| 11.นางสาวกชพร พันธุ์ศิริ | ศึกษานิเทศก์ |
| 12.นางสาวจามรี เชื้อชัย | ศึกษานิเทศก์ |
| 13.นางสาวณปภัช บุญสมศรี | ศึกษานิเทศก์ |
| 14.นางสาธิกา จันทนป | ศึกษานิเทศก์ |

